

APERITIEF

Publicație oficială a TIFF | # 08 | 14-15 English pages |
Vineri | 7 iunie | 2019 www.tiff.ro

BANCA TRANSILVANIA®

La Gomera

Cel mai nou film al lui Corneliu Porumboiu, unul dintre cei mai apreciați cineaști români contemporani, este practic o reinventare artistică totală: adio cadre-secvență de zece minute cu acțiune minimală și o paletă cromatică stinsă, bun-venit montaj alert, culori saturate și un fir narativ înțesat cu intrigă, detalii complexe și multă, multă acțiune. Cu iconicul Vlad Ivanov în rolul principal al polițistului corupt și duplicitar Cristi, *La Gomera* va fi cu siguranță unul dintre cele mai dezbătute filme ale anului și, dacă îmi permit o mică previziune, un succes considerabil la box office: este un film *fun* și antrenant, perfect prețat unui circuit larg de distribuție și publicului mare; un amestec echilibrat

între comedie și acțiune care vă va ține pe marginea scaunului timp de o oră și jumătate.

Numitul Cristi este implicat într-o afacere internațională de spălare de bani (ascunși în saltele) de pe ambele baricade: atât ca investigator care lucrează sub coordonarea unei șefe acre (Rodica Lazăr), dar și drept *inside man* al lanțului mafiot. Odată cu prinderea lui Zsolt (Sabin Tambrea), șeful operațiunii locale, o sumă cu multe zerouri dispăre – iar atât poliția și mafioții cât și Cristi sunt cu ochii după bani. Cooptat de către ramura spaniolă-latină a mafiei prin intermediul femeii fatale Gilda (Catrinel Marlon), iubita lui Zsolt, Cristi este trimis într-o mică insulă din Canare ce dă titlul filmului, singurul

loc de pe pământ unde încă se poate folosi și învăța *El Silbo* – un limbaj compus exclusiv din fluierături care va servi drept cod secret al operațiunii. Spusă într-o ordine nu neapărat cronologică, capitولاتă cu titluri *pantone* ce poartă numele personajelor centrale, povestea din *La Gomera* este plină de răsturnări de situație, multe dintre ele spumoase, traversate de un Cristi care rămâne plat și inexpressiv, mânat dorințe simple: banii și femeia. Iar pentru a le obține, polițaiul este mai mult decât dispus de-a schimba taberele și cojoacele ori de câte ori este nevoie. Notabil este și soundtrack-ul: avem de-a face, cu siguranță, cu unul dintre cele mai melo-dice filme ale ultimilor ani, în răspăr cu sunetul diegetic caracteristic Valului, în-

cepând direct cu cele 4 acorduri iconice ale *The Passenger* al lui Iggy Pop, de pe albumul *Lust for Life* din 1969.

Filmat în trei țări (România, Spania și Singapore), cu referințe către clasici ai cinemaului mondial și românesc (Sergiu Nicolaescu, *anyone*) dar și cu un rol interpretat de regizorul argentinian Agusti Villaronga (pentru cei care și-l amintesc de la 3x3-ul de la TIFF 2015), *La Gomera* este un neo-noir ce înclină pălăria către influențele sale. Un glob cu dinamită aruncat drept în mijlocul Nouului Val, *La Gomera* aduce un vânt al schimbării în cinemaul românesc – unul mult-așteptat de o mare parte a publicului.

Flavia Dima

Știința sunetului muzicii

Jean-Michel Bernard este prezent la Cluj cu două evenimente excepționale.
»Pagina 3

Interviu cu György Pálfi

György Pálfi este cel mai aparte regizor maghiar al tuturor timpurilor.

»Pagina 10

Regizor, jurat, fost critic: Denis Côté

Cineastul canadian vorbește despre ultimul său lungmetraj.

»Pagina 4

Cinematografele TIFF

- **CINEMA FLORIN PIERSIC**
P-ța Mihai Viteazu, nr. 11
- **CINEMA VICTORIA**
Bd-ul Eroilor, nr. 51
- **CINEMA ARTA**
Str. Universității, nr. 3
- **CASA DE CULTURĂ A STUDENȚILOR**
P-ța Lucian Blaga, nr. 1-3
- **PIAȚA UNIRII OPEN AIR**
(Piața Unirii)
- **CINEMA CITY IULIUS**
(în incinta Iulius Mall)
- IULIUS PARK OPEN AIR**
Str. Alexandru Vaida Voevod, nr. 53B
- **INSTITUTUL FRANCEZ CLUJ**
Str. I.C. Brătianu, nr. 22
- **CINEMA DACIA MĂNĂȘTUR**
Str. Bucegi, nr. 11B
- **SOMEȘ OPEN AIR**
Plaja Grigorescu
- **CINEMA MĂRĂȘTI**
Str. Aurel Vlaicu, nr. 3
- **UNIVERSITATEA SAPIENTIA**
Str. Calea Turzii, nr. 4

APERITIFF

Redactor-șef:
Codruța Simina

Redactor-șef adjuncț:
Adrian M. Popa

Redactori:
Flavia Dima
Anca Grădinaru
Daniel Iftene
Ion Indolean
Cristi Mărculescu

Graphic design:
Carmen Gociu
Vlad Simion
Maria Rus

Tipărit la:
Tipografia Garamond

Radu Meza
Alex Mircioi
Laurențiu Paraschiv
Alexandra Felseghi

INFORMAȚII BILETE

VIZAREA BILETELOR:
ON-LINE, începând din 20.05.2019 pe tiff.eventbook.ro și prin aplicația mobilă a festivalului, TIFF 2019. Biletele cumpărate prin sistemul on-line sau direct prin aplicație se supun aceluiași reguli prezentate în politica oficială de bilete a festivalului.
DE LA CASIERIILE TIFF, începând de luni, 27 mai 2019:
Cinema FLORIN PIERSIC, Piața Mihai Viteazu, nr. 11
Cinema VICTORIA, B-dul Eroilor, nr. 51
Info Point IULIUS, str. Alexandru Vaida Voevod, nr. 53 B
Casa TIFF, str. Universității, nr. 6 (doar pentru invitați și persoanele acreditate)
iar din 31 mai în:
Cinema City IULIUS, str. Alexandru Vaida Voevod, nr. 53 B
Piața Unirii
Casa de Cultură a Studenților, Piața Lucian Blaga, nr. 1-3
Universitatea Sapientia, str. Calea Turzii, nr. 4
Cinema ARTA, strada Universitatii, nr. 3

Programul casierilor:
Luni, 27 mai – joi, 30 mai: 11:00 - 18:00;
Vineri, 31 mai – duminică, 9 iunie: 09:00 - 23:00.

Toate aceste puncte de vânzare dispun de bilete pentru toate locațiile festivalului, iar pentru Institutul Francez, Cinema MĂRĂȘTI, Cinema DACIA, IULIUS PARK OPEN AIR sau pentru alte evenimente speciale, se vor putea achiziționa bilete și din locațiile respective, cu o oră înaintea fiecărei proiecții.
Toți deținătorii de acreditări trebuie să își procure bilete cu valoare zero de la casierile festivalului sau de pe tiff.eventbook.ro

BILETE PENTRU EVENIMENTELE SPECIALE:
Bilet pentru proiecțiile în aer liber din Piața Unirii Open Air, Iulius Park Open Air și Institutul Francez Cluj: 12 lei
Bilet pentru proiecțiile din cadrul EducaTIFF: 12 lei
Bilet pentru proiecțiile de la Cinema Mărăști și Cinema Dacia: 12 lei
Bilet pentru Gala de deschidere: 30 lei* (Piața Unirii Open Air, 31.05)
Bilet pentru proiecția specială „Față în față”, în prezența actorului Nicolas Cage: 30* lei (Piața Unirii Open Air, 01.06)
Bilet pentru proiecțiile sau evenimentele din cadrul Weekend la Castel: 20* lei (Castelul Banffy, 01.06 și 02.06)
Bilet pentru Concerte, cine-concerte și alte evenimente speciale: 30* lei
Bilet pentru proiecțiile Film Food: 130 lei*
Bilet pentru Ceremonia de închidere: 50 lei* (Teatrul Național, 09.06)
BILETE PENTRU evenimentele din cadrul InfinitiTIFF:
Bilet pentru Summit InfinitiTIFF: 30 lei*
Bilet pentru proiecțiile din cadrul VR CINEMA: 12 lei (achiziționat în avans), 15 lei (achiziționat în ziua proiecției)

Ce nu trebuie să ratezi astăzi

- **Între 9:30 și 13:30, la Hotel Platinia** are loc un Forum al Filmului European pe tema *Noi tendințe în cinematografia europeană și distribuția regională* organizat în colaborare cu Atelier CineCreativ, la care vor vorbi Raymond van der Kaaij, Denis Côté, Jean-Colas Prunier, Antoine Simkin, Johanna Kuljonen, Ioana Dragomirescu, Tudor Giurgiu, Joanna Solecka, Jan Naszewski și Ada Solomon.
- **Know about us! De la 12:00, la TIFF Industry Hub** are loc lansarea TheCastList.com, o platformă on-line de casting pregătită să revoluționeze industria cinematografică prin crearea unei interacțiuni rapide și directe între cererea și oferta de talente. Aceasta va putea fi accesată de întreaga industrie pentru orice tip de producție, locală sau internațională.
- **Între 15:00 și 18:30, la Hotel Platinia** au loc prezentările proiectelor selectate în cadrul workshop-ului Transilvania Pitch Stop.
- **De la 16:00, la TIFF Lounge** are loc o dublă lansare Iosif Demian: filmul din 1982 *Baloane de curcubeu*, în format Blu-ray, și volumul bilingv „Iosif Demian. Note de autor – Author’s notes”, un interviu de

Laura Dumitrescu. Evenimentul se va desfășura în prezența regizorului Iosif Demian, care va purta un dialog cu criticul Angelo Mitchievici.

- **De la 17:15, la Casa de Cultură a Studenților** are loc proiecția în premieră mondială a filmului *MO*, debutul lui Radu Dragomir cu Dana Rogoz, Mădălina Craiu și Răzvan Vasilescu. Evenimentul se va desfășura în prezența echipei.
- **De la 17:30, compozitorul Jean-Michel Bernard**, cunoscut pentru câteva dintre coloanele sonore ale filmelor lui Michel Gondry, va susține un masterclass de muzică de film la TIFF Lounge.
- **La 19:00, la Casa de Cultură a Studenților** are loc premiera națională a celui mai nou film semnat de Corneliu Porumboiu, *La Gomera*, care-a avut premiera mondială luna trecută, în cadrul competiției oficiale de la Cannes. Evenimentul se va desfășura în prezența echipei.
- **La 22:00, la Cinema Victoria** are loc proiecția în premieră mondială a celui mai nou film de Andrei Cohn, *Arest*, cu Sebastian Papadopol și Iulian Postelnicu. Evenimentul se va desfășura în prezența echipei.

Premiul publicului TIFF .18

FILME ÎN COMPETIȚIE

1) Copilul-problemă	4.60
2) Dama de cupă	4.43
3) Fără sfârșit	4.35
4) Alb cât vezi cu ochii	4.14
5) Umoristul	4.10
6) Monștri.	4.09
7) Pauză	3.96
8) Scarborough	3.88
9) Un om fidel	3.86
10) Omul care i-a surprins pe toți	3.80

BAROMETRU GENERAL

1) Maria, inima României	4.87
2) Generația Woodstock	4.83
3) Nu-ți feri privirea	4.78
4) Casa cu lacăt	4.66
5) Elefantul nemișcat	4.65
6) Parking	4.65
7) Corbul alb	4.63
8) Disparația mamei mele	4.60
9) Copilul-problemă	4.60
10) Chipuri, locuri	4.58

TIFF moments

Foto: Nicu Cherciu, Chris Nemeș, Vlad Cupșu

Știința sunetului muzicii

Jean-Michel Bernard s-a născut în 1961 și a început să studieze pianul la vârsta de 2 ani. A absolvit École Normale de Musique de Paris și la 19 ani era deja cunoscut în lumea concertistică internațională, colaborând cu instituții prestigioase ca Royal Philharmonic Orchestra din Londra. Între timp, se pregătea pentru o carieră în lumea jazz-ului, cântând pe scenă cu nume proeminente ca Wild Bill Davis, basistul în trupa lui Duke Ellington, Jimmy Woode și Eddie Evans. La începutul anilor 2000, a fost organist și dirijor pentru turneul Ray Charles Quartet din Australia și Europa.

Pe lângă cariera concertistică bogată, Bernard și-a construit și un nume în compoziție. A început în anii '90, în postura de realizator de coloane sonore pentru reclame și filme de animație, a lucrat cu Ennio Morricone și Lalo Schifrin. Una din cele mai longevive relații profesionale pe acest plan o are cu regizorul Michel Gondry. Așa s-a născut soundtrack-ul pentru filmele *The Science of Sleep* (2016) sau *Be Kind Rewind* (2008). Bernard a compus și muzica memorabilă din *Hugo*

(2011, r: Martin Scorsese). A mai lucrat cu regizorii Sophie Lellouche, Claude Chabrol, Éric Besnard, Fanny Ardant, invitată TIFF în 2018.

În 2014, Jean-Michel Bernard a început să predea compoziția la Conservatorul din Paris.

În acest weekend, este prezent la Cluj cu două evenimente pe care iubitorii de muzică și tinerii care urmăresc să-și aprofundeze studiile muzicale, nu ar trebui să le treacă cu vederea. Vineri, 7 iunie, de la ora 17:30, Bernard va susține un masterclass dedicat muzicii de film. Iar, sâmbătă, 8 iunie, de la 18:30, la Casa de Cultură a Studenților va avea loc cine-concertul *Soundtrack of Dreams*. În cadrul concertului, celebrul pianist și compozitor francez va cânta cu solista Kimiko Ono, cu care colaborează de peste 20 de ani. Spectatorii vor putea audia atât compoziții proprii, cât și alte teme muzicale din filme celebre. Evenimentul este parte a Sezonului România-Franța, desfășurat în perioada noiembrie 2018-iulie 2019 în cele două țări.

Alexandra Felseghi

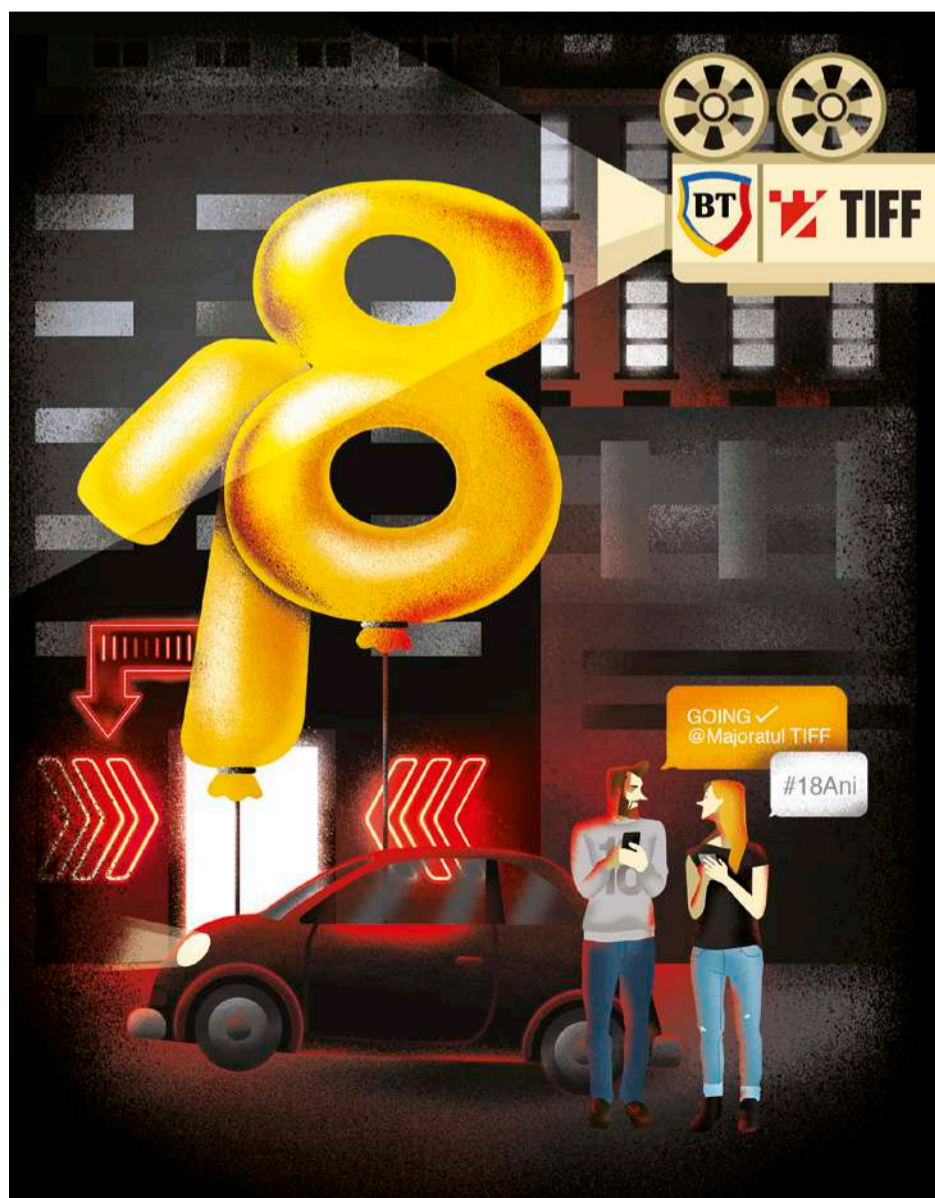
Natura umană, o comedie excelentă

Femei părăose și șoareci dresați să mănânce cu tacâmuri, accente franțuzești, sălbatici electro-șocați întru integrarea în lumea civilizată și-o pseudo-dezbatere despre cine suntem noi ca oameni. Avem civilizația (și manierele aferente) în sânge, latente sau suntem pur și simplu niște maimuțe epilate și sofisticate?

Când investigația este scrisă de Charlie Kaufman și regizată de Michel Gondry lucrurile sunt extrem de clare: natura umană n-o să iasă neșifonată la finalul filmului (cică) dedicat ei. Dar până la final un doctor (Tim Robbins) prea plin de sine, o autoare de succes (Patricia Arquette), o doctoariță disperată să fie sexy (Miranda Otto) și un sălbatic în curs de civilizare forțată (a se citi dresați) interpretat magistral de Rhys Ifans vor efectua toate permutările și trădările amoroase po-

sibile. Pentru că, da, la un nivel fundamental natura umană este strâns legată de perpetuarea speciei. Și fix instinctul sexual necontrolabil al sălbaticului este ultima rețetă care rezistă dresajului științific. Scenariul lui Kaufman nu lasă dubii despre capacitățile de înfrânare sexuală ale domnului doctor și-ale doamnei doctoarițe, dar evită cu grație toilet humour-ul mainstreamului american din epocă. Gondry, pasionat de gimmickuri bricolate se manifestă gondryian cu foarte mare măsură, iar *Human Nature*, comedie neagră și cinică despre lupi, pardon doctori moralști pare mai aproape de una din scrierile lui Kurt Vonnegut decât de vibe-ul lui Charlie Kaufman de prin *Synecdoche N.Y.* sau *Eternal Sunshine of the Spotless Mind*.

Cristi Mărculescu

APA ESTE VIAȚĂ, APA ESTE NATURĂ.
Compañia de Apă Someș
 îmbrățișează valorile ecologice
 și prezintă proiecțiile eco la TIFF 2019.

InterogaTIFF

Regizor, jurat, fost critic: Denis Côté

Denis Côté se află din nou la Cluj, de data asta în două ipostaze: prima, de regizor al celui mai nou film al său, *Poveștile orașelor-fantomă*, prezentat în competiția Berlinalei din acest an, iar ce-a de-a doua, de președinte al juriului competiției oficiale din acest an. Am stat de vorbă cu cineastul de origine canadiană despre noul său lungmetraj, dar și despre responsabilitățile sale din cadrul juriului.

Sunteți și critic de film și practician al filmului. În conferința de presă de ieri ați spus că asta vă face să vă înțelegeți rolul de jurat mai bine. Cum lucrați în juriu și cum vă stabiliți prioritățile?

E foarte important să vezi ambele părți ale gardului. Mă duc la multe festivaluri și de cele mai multe ori văd că lumea vede doar partea lor de ogradă — regizorii, criticii, programatorii, toți văd lucrurile doar din punctul lor de vedere, ceea ce e puțin superficial. Și mai întâlnești și jurnaliști care n-au fost niciodată pe platou. Sau regizori cărora nu le pasă de jurnaliști sau cărora le pasă doar cum sunt văzute filmele lor. Eu am făcut toate job-urile astea, ceea ce este un avantaj când mergi în festivaluri. E onorant să fii în juriu și e foarte important să nu te iei prea în serios când vine rândul tău să fi în competiție. Regizorii de mult ori zic: Sunt sigur că ăluia din juriu nu i-a plă-

cut filmul și nu o să iau nimic! De ce atâta presiune? E vorba de păreri a doar cinci oameni, nu-i cazul să-ți investești orgoliul în asta. Sunt privilegiat și că am fost critic de film. E o muncă pe care o respect, spre deosebire de alți regizori care cred că criticii sunt doar regizori ratați. Nu sunt de acord cu asta. Lumea înșiră cuvinte despre filme din ce în ce mai rar, mulți nu știu cum să vorbească despre filme — spun doar că un film e bun sau de rahat și-atât. Mie îmi place să aud despre tot felul de aspecte ale filmului, probabil pentru că am fost critic de film.

Alejandro Iñárritu a spus la Cannes anul ăsta, când a fost președintele juriului mare, că nu juriul judecă filmul ci timpul, care decide care sunt filmele cu valoare reală. E un clișeu, după părerea mea, dar are vreo legătură cu felul în care luați deciziile ca jurat?

Niciodată nu știu de ce sunt jurații acolo. O dată eram într-un juriu de trei persoane la Minsk, iar ceilalți doi jurați au zis că le-au plăcut toate filmele și să iau eu decizia. Am zis: „am venit aici din Canada, stau opt zile, mă uit la 14 filme... putem măcar să vorbim despre ele?” Asta e genul de lucruri care trebuie evitate. Uneori jurații sunt prieteni cu selecționerul, cu festivalul. Din cauza asta nu iau lucrurile prea în serios ca jurat. Așa că atunci când văd un regizor că se bucură prea tare de un premiu, zic: mai ușor... Dar afirmația asta e și puțin cinică. Ieri la conferința de presă discutau unii despre cât de ridicole sunt premiile, dar de fapt sunt și necesare. Nu pentru că determină cine e mai bun, ci pentru că te ajută să avansezi în industrie, să capeți finanțare pentru următorul proiect. Eu, de exemplu, cu selecția din competiția Berlinalei și nominalizarea la zece premii în Quebec pentru ultimul film — chiar dacă nu-mi pasă dacă câștig sau nu, știu că simpla selecție face bine următorului meu proiect.

Unii nu sunt de loc de acord cu ideea de competiție și sunt festivaluri ca cel din Viena care pur și simplu o refuză. Unde vă poziționați în această dezbatere?

Da, și acela e probabil unul dintre cele mai bune festivaluri. Dar să vorbim despre TIFF. E cel mai mare festival de film din România și trebuie să-și clădească reputația an de an. Cum faci asta? Păi întâi faci o competiție și vrei să ai cea mai prestigioasă competiție, cu cel mai prestigios juriu. E mai mult pentru festival decât pentru ceilalți, sau pentru filme. Nu vreau să par cinic, dar trebuie o competiție — numai să nu o iei prea în serios.

Să vorbim despre *Poveștile orașelor-fantomă*. Cum v-a venit ideea? E diferită de munca din trecut, în sensul că abordează tematica filmelor de gen — și o și deconstruiește.

E al 11-lea film al meu în 13 ani, așa că nu mai am acest sentiment urgent că trebuie să fac film. Când pornești la drum ca regizor, vrei să schimbi lumea, să o distrugi, să faci revoluție. Dacă faci un film pe an, nu mai ai același sentiment al

urgenței. Așa că pentru filmul ăsta am folosit trei puncte de intrare. Întâi, multă lume făcea glume că va trebui să fac un film horror până la urmă, că eram enciclopedie ambulantă de filme de groază când eram mai tânăr. Unele filme, ca *Vic și Flo au văzut un urs*, au multă violență, deci am avut asta mult în cap. Apoi, cineva mi-a dat o carte, *Repertoire des Villes Disparues* de Laurence Olivier, și m-am gândit că e facințantă, o carte poetică fără structură narativă sau poveste. O scânteie. Am sunat autoarea și am întrebato dacă pot să folosesc scânteia, chiar dacă păstrez doar cinci la sută din ea. A fost onorată și a acceptat. Apoi, punctul principal de pornire, a fost migrația în Canada: lume care vine din America folosind un anumit punct de intrare în Quebec, un drum îngust. În trei-patru luni, în jur de patru mii de oameni au folosit acel punct de intrare ca să ceară azil.

Asta e după Trump, nu?

Da, sigur. Deci, asta era acum doi-trei ani. Patru mii nu e mult, nu e ca în Europa [râde] — dar localnicii au intrat în panică. M-am uitat la asta și mi-am zis că vreau să fac un film despre xenofobia de zi cu zi, despre frica de schimbare, frica de orice e diferit. Am îmbinat aceste trei elemente în ceea ce vedeți pe ecran. Sunt și elemente supranaturale, dar nu e un film cu zombi. Îmi place să mă joc cu tropii, dar nu explicit, Mă joc cu genul și încerc să găsesc un echilibru între cele zece personaje din poveste. Simt că filmul ăsta are toate celelalte filme ale mele în el, dar mulți văd lucrurile altfel, ceea ce mă măgulește, că înseamnă că nu mă repet.

Cu riscul de a fi evident, tema filmului e întâi moartea, cu un motiv secundar-alteritatea. Sunt multe personaje care reacționează la moarte din poziții diferite: de aproape, de departe, în gând, abstract. Mie mi se pare că este despre conștiința propriei mortalități.

Mi-ar plăcea să zic că filmul e mai degrabă despre viață. Dacă ar fi fost despre moarte, aș fi pus mai mult accentul pe cum se comportă și cum arată morții. În filmul meu, zombii sunt doar o idee despre moarte. Pentru mine, ei sunt amintirea acelor oameni, o amintire care îți șoptește la ureche: amintește-ți ce poți, amintește-ți de teritoriul tău, altfel venim să-l luăm înapoi. Am crezut că e mai poetic să mă concentrez pe cei în viață și să las morții deoparte, în colț. Fiecare dintre cele zece personaje au unghiul lor: cuplul de bătrâni care opun rezistență la schimbare și vin cu partea de comedie. Cuplul tânăr la restaurant, care se chinuie să pornească o afacere într-un loc mort. Familia Dube, care sunt în doliu. Și primarul, care trebuie să țină totul sub control. Fiecare are altă perspectivă asupra enigmei din film. Dar uneori după proiecție, la discuții, vreau să spun publicului ceva ce nu e explicit în film, dar e distractiv. Cred că filmul este despre Quebec: opt milioane de vorbitori de franceză înconjurați de 30 de milioane de canadieni de limbă engleză și de încă 400 de alte milioane de americani! Suntem un mic sat care încearcă să supraviețuiască în mijlocul continentului nord-american, la grămadă, unul lângă altul, cu regulile și aroganța noastră. Și dacă ieși din acest mic cerc, te simți foarte mic și ți-e frică de tot: de schimbare, de străini. Scena cu femeia care poartă hijab spune tot: nu e rasism pe față, dar... Asta îmi place cel mai mult la filmul ăsta: nu e doar un film de gen, e despre Quebec și despre dispariția acestui sat mic. De aceea filmul e înțeles în Coreea sau aici — e conectat la realitățile sociale.

Flavia Dima

TIFF.18
Transilvania International
Film Festival
Cluj-Napoca
31.05—09.06.2019

INTRĂ CU NOI
IN
FILMUL TIFF.18

CE SE ÎNTÂPLĂ, DOCUMENTARULE?

Nina Cassian și lecția de supraviețuire

Bineînțeles că sînt suspectată, bineînțeles că umblu cu tîncheaua de coadă, ca urmare a faptului că am fost comunistă, cum declar de altfel și în carte (n.a. memoriile sale). Da, am crezut în acest ideal, în această utopie niciodată aplicabilă, niciodată concretizată. Dar nu am negat niciodată că am asistat la degradarea Cartei comunismului. De altfel, nu a existat comunism, după opinia mea, nici în Uniunea Sovietică, nici în țările satelite. Ei s-au drapat, ca să zic așa, în acest cuvînt, trădîndu-l, călcîndu-l în picioare sistematic. Cum spun, nu a existat niciodată comunism adevărat! Poate nici nu are cum exista”, povestește Nina Cassian într-un interviu cu Marius Chivu, publicat în *Dilema Veche*, în 2003. Documentarul despre viața scriitoarei, în regia Monei Nicoară și a Danei Bunescu, este o poveste despre idealuri și asumare a propriului trecut.

În 1985, Cassian pleacă în America pentru a preda poezia la New York University, timp de un semestru. În țară, un prieten din anturajul imediat, inginerul și scriitorul Gheorghe Ursu este arestat. Primește un telefon de la fiica lui, care-o avertizează că nu este cel mai bun moment să se întoarcă aici. În noiembrie, Ursu moare în închisoare, în urma bătărilor repetate. Un *reality check* pe care nu l-ai dori nici celor mai crunți dușmani: tot ceea ce credeai s-a dovedit a fi iluzoriu și criminal. Și nu e foarte confortabil să trăiești cu asta, te simți vinovat și tras pe sfoară, în același timp. Și totuși, trebuie s-o iei de la capăt.

Ce lecție ar putea da Nina Cassian tinerilor de azi? O lecție despre convingeri, artă și

putere – o lecție despre cum să o iei de la capăt, în momentul în care toate lucrurile în care credeai se întorc împotriva ta, o lecție despre cum să nu ajungi să te negi din punct de vedere identitar. Pentru că nu idealismul a transformat societatea de atunci, ci abuzurile și lupta de putere a unor indivizi, care s-au folosit de o utopie și de visele celorlalți transformându-le în vulgaritate. Și toți restul au devenit victimele colaterale ale acestui proces. Nina Cassian a fost un artist căruia i s-au furat visele. Și abia acum am înțeles de ce s-a îndreptat spre literatură pentru copii: era singurul loc în care i se permiteau metaforele.

Așa cum s-a dovedit în istoria recentă din curtea noastră, cuvintele dor, mai ales cele scrise. O arată acei kilometri de dosare din arhivele securității care au îngropat și deviat destine. Dar, înainte de a pune pecetea pe cineva, ar trebui să fim conștienți de linia subțire care se pune între ideal și ideologie.

Filmul rulează vineri, 7 iunie, de la ora 10, la Cinema Arta.

Distanța dintre mine și mine (România, SUA, 2019, r: Mona Nicoară, Dana Bunescu). Cu: Nina Cassian.

Alexandra Felseghi

Stefan Laudyn: Istoria mea subiecTIFFă

Era cam prin vară-pri-măvară 2001. Leon, un prieten, mi-a spus că Tudor, un alt prieten al lui din România, vrea să înființeze un festival. Am timp să vorbesc cu el? Da, am zis, și am început un schimb de e-mailuri. Țin minte că la un moment dat i-am trimis zece pagini de instrucțiuni dealiate, pe care încă le mai am pe undeva. Chiar le-am folosit de câteva ori de atunci încocoale. Pentru mine, au fost un exercițiu minunant să le scriu, să pun cap la cap toate elementele unui festival. Cine mai dorește să înființeze un festival nou?

Tudor a venit la Varșovia în cursul verii – profesionist, foarte bine pregătit. Leon mi-a spus că Tudor lucra în publicitate, ceea ce explică prezentările lui foarte bune. Avea două dosare groase cu potențiale locații. Impresionant. Am stat să le analizăm, și Clujul a ieșit de departe învingător, pentru că e oraș universitar, pentru că are aeroport internațional, pentru că Tudor își făcuse studiile acolo și cunoaștea orașul. În plus, ideea avea ceva sexy: Transilvania, Dracula etc. Și numele mi-a venit repede și a fost acceptat imediat. Festivalul de film Cluj-Napoca n-ar fi sunat la fel de bine, nu?

De fapt, inițial mi-era teamă că abrevierea TIFF s-ar putea să creeze confuzii cu Toronto, Tokyo și altele. Dar n-a fost cazul.

În octombrie Tudor a venit din nou, pentru Festivalul de Film de la Varșovia. Am făcut vreo două sesiuni la Varna, un restaurant bulgăresc care la vremea aceea era pe Strada Mazowiecka 12. Am făcut brainstorming cu un mic grup de prieteni care îi includea pe Stefan Uhrík, fondatorul Forumului Independenților de la Karlovy Vary, și Stefan Kitanov, directorul Festivalului Internațional de Film de la Sofia și fondatorul trupei

The Festival Band – asta era înainte ca eu și Uhrík să intrăm în trupă. De fapt cred că sesiunile de la Varana au fost primele în care noi, cei trei Stefani, am petrecut ore bune împreună. Așa s-a călit oțelul, cu mâncare și vinuri bulgărești.

După încă câteva sute bune de e-mail-uri, la nouă luni după prima vizită a

lui Tudor în Polonia, la începutul lui iunie 2002, s-a petrecut și primul TIFF. Eu am venit de la Sochi, din Rusia. Am luat patru zboruri să ajung acolo: Sochi-Moscova, Moscova-Varșovia, Varșovia-București și București-Cluj. Am ajuns mort de oboseală undeva pe la mijlocul ceremoniei de închidere. Mă așteptau pe scenă. Mișcat, am reușit să zic un singur lucru: “E un sentiment grozav să vezi un vis împlinit.”

Și chiar e. Am asistat la câteva încercări de a înființa festivaluri de film. Majoritatea fără cine știe ce succes. E o muncă complicată, și să organizezi un festival de film cere aptitudini și calități speciale. TIFF-ul însă a fost un succes instantaneu, de la prima ediție. Trebuie să existe un ingredient special: entuziasm, să-i zicem, sau magie.

La Cluj i-am întâlnit și pe Oana și pe Rik, care mai târziu avea să coordoneze CentEast Market pentru noi la Varșovia, și pe cei doi Mihael, și pe mulți alți oameni minunați. Am revenit de multe ori să văd cât de mult a crescut festivalul. Și mărturisesc că, aproape două decenii mai târziu, acum învăț eu mai mult de la Tudor și de la echipa lui de la TIFF.

Stefan Laudyn este directorul Festivalului de Film de la Varșovia.

Text aparut în *Dilema veche*, nr. 797, 30 mai – 5 iunie 2019

CE SE ÎNTÂPLĂ, DOCUMENTARULE?

Ce-a spus Pauline Kael așa arată pasiunea

Anii '60. Critica de film capătă tot mai multă autoritate. E o lume și o perioadă a dominației masculine absolute în societatea americană – *it's a man's man's man's world!*? Nu și pentru Pauline Kael, o tânără cu personalitate puternică, care începe să scrie pentru publicația *The New Yorker*. Într-un context patriarhal, Kael își face loc. Pentru ea, cinemaul reprezintă un subiect de viață și de moarte. E esența existenței ei. Neînfricată față de sistemul mamut hollywoodian, dispusă să își asume cu abnegație părerile, își creează o imagine de om dur,

care merge întotdeauna până la capăt. De multe ori, poziția ei contrastează cu a colegilor de breaslă. Așa se întâmplă, de pildă, la apariția *Bonnie and Clyde*: dacă ceilalți jurnaliști îl marginalizează pur și simplu, probabil din cauza durității lui excesive, Kael scrie un text entuziasmant, prin care lumea începe să îl ia în serios. E genul de atitudine care schimbă istoria. *Ce-a spus Pauline Kael* surprinde această personalitate; Pauline a influențat regizori, curente și bugete. Vocea ei a devenit reper pentru calitate. Documentarul regizat de Rob Garver abordează cinești, critici de film și cinefili care au cunoscut-o pe Kael și încearcă să îi păstreze vie memoria. Este un proiect necesar, ce metamorfozează un chip poate mai puțin cunoscut, care și-a făcut simțită prezența din umbră, cu stiloul și caietul în mână. Povestea ei demonstrează că pasiunea poate lansa staruri din absolut orice domeniu.

Ce-a spus Pauline Kael rulează vineri, 7 iunie, ora 22:00, la Institutul Francez.

Ion Indolean

TIFF.18
Transilvania International
Film Festival Cluj-Napoca 31.05–09.06.2019
tiff.ro

CINEMA CITY

SUSȚINEM TIFF CU POFTĂ DE FILM

Vino și savurează proiecțiile și evenimentele speciale din Cinema City Iulius Mall

f /CINEMACITYROMANIA
WWW.CINEMACITY.RO

ORA DE RELIGIE

Scandal în inima bisericii

Controversata dramedie *Cler* a creat o adevărată valvă după premiera din Polonia, stabilind mai multe recorduri de *box-office* și iscând mai multe scandaluri. Urmărind povestea a trei preoți care se întâlnesc, an de an, pentru a sărbători aniversarea unui accident care se putea dovedi tragic, dar din care au scăpat teferi ca prin miracol, filmul s-a dovedit a fi, în ciuda așteptărilor, un adevărat hit, aducând în săli aproape un milion de spectatori numai în primul *week-end*. Filmul lui Wojciech Smarzowski, amuzant și șocant în aceeași măsură, debutează cu cei trei preoți care stau și beau votcă până de-abia mai pot vorbi. Unul dintre ei se duce mai apoi acasă la un enoriaș și se chinuie să-i țină ritualul de pomenire în stare de ebrietate.

Nici evenimentele care urmează nu sunt dintre cele mai fericite: fură bani din congregație, se spionează unul pe altul și se șantajează, se folosesc de conexiunile cu politicieni, jurnaliști, mafia și poliția pentru a-și acoperi diverse fapte. Una dintre ele, subiectul cel mai în detaliu explorat, abuzul de minori, acoperit de biserică de foarte multă vreme, după cum lasă filmul să se înțeleagă. Există chiar o secvență în care mai multe victime reale care se joacă pe ele însele mărturisesc că au fost abuzate sexual de preoți și relatează detalii legate de aceste abuzuri.

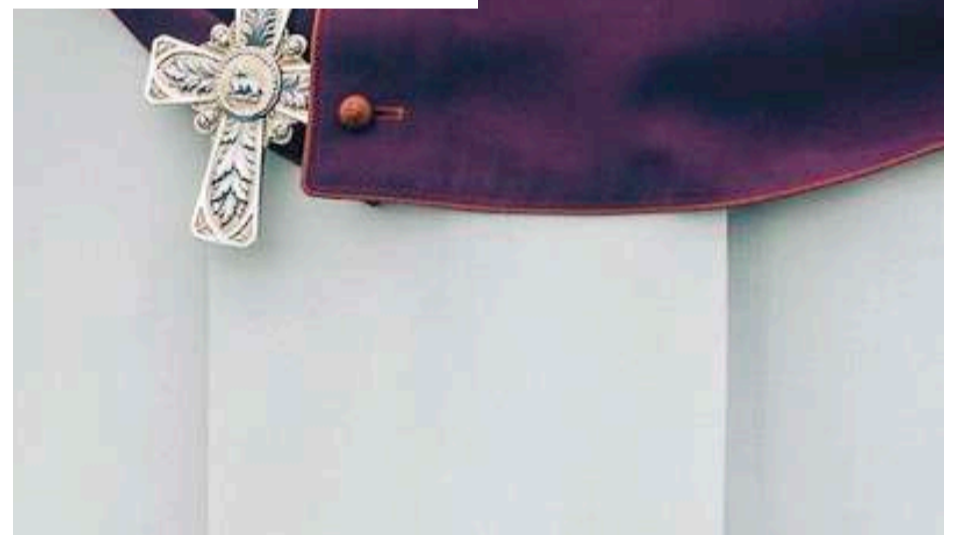
Bazat pe o poveste reală, filmul descrie în detaliu viețile celor trei. Lisowski (Jacek Braciak) lucrează la o curie dintr-un oraș mare și visează să avanseze în grad și să ajungă la Vatican, doar că Mordowicz

(Janusz Gajos), un oficial al bisericii cu un stil de viață opulent și care-și folosește influența în politică pentru a construi cel mai mare sanctuar din țară, reprezintă o piedică. Cel de-al doilea, Trybus (Robert Więckiewicz), preot peste o comunitate săracă din zona rurală, ajunge să păcătuască din ce în ce mai mult cu trupul și sufletul. Kukuła (Arkadiusz Jakubik) nu o duce nici el prea bine, și în ciuda credinței pe care o păstrează vie, pierde credința enoriașilor în el peste noapte. Secretele care încep să iasă la iveală unul câte unul le scurtează însă timpul menit până la următoarea revedere...

Cler rulează astăzi, 7 iunie, de la 22:00 la Casa de Cultură a Studenților.

Laurențiu Paraschiv

Nespresso Boutique
 Căminul Dorobanți nr. 210
 Nespresso Boutique
 Băneasa Shopping City parter
 Punct de vânzare Nespresso
 AFI Cotroceni, parter
 www.nespresso.com

DOMENIILE
SĂMBUREȘTI
 Își mai doresc
 femeile flori?
 CHARDONNAY.
 Un vin care înțelege femeile.

Stop bariere: acces la cultură prin noile tehnologii pentru persoanele cu deficiențe

În ultimii 7 ani, 15 muzee au devenit accesibile pentru persoanele cu dizabilități de vedere și/sau de auz, cu ajutorul Fundației Orange, prin Lumea prin Culoare și Sunet – primul program de intervenție dedicat acestui tip de public în România.

Muzeul Național de Istorie Naturală Grigore Antipa devenea în 2013 primul muzeu din România accesibilizat complet, un muzeu al tuturor vizitatorilor. Prin proiectele sponsorizate de Orange România și Fundația Orange s-au realizat ghiduri audio și standee cu exponate care fac posibilă interacțiunea vizitatorilor cu deficiențe de vedere cu piesele muzeale, 21 de basoreliefuli cu explicații în Braille și un ghid de prezentare accesibilizat, primul pro-

duș cultural de acest gen din România.

Muzeul Național de Artă al României pune la dispoziție replici tactile, mostre textile, o „bibliotecă sonoră și olfactivă” ce oferă publicului cu nevoi speciale experiența unei explorări multisenzoriale a Galeriei de Artă Europeană, dar și o serie de aplicații multimedia și de realitate augmentată (ArtTouch).

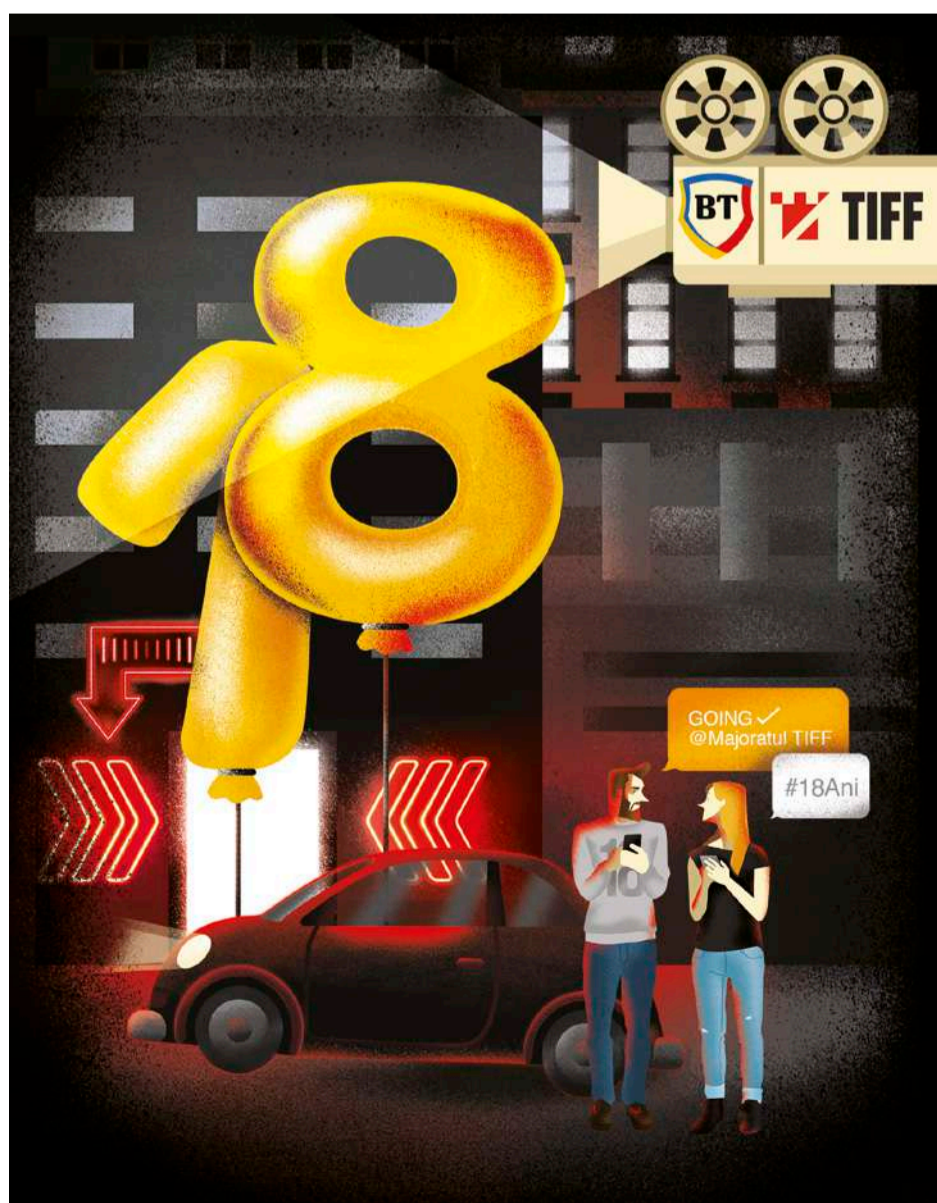
ARTmobile – Un muzeu la îndemână oferă acces în premieră la colecțiile muzeului pe un website accesibilizat: 17

lucrări sunt redactate în limbaj mimico-gestual, iar persoanele cu deficiențe de vedere pot explora 15 dramatizări audio. Prin cele două proiecte asistive derulate de **Biblioteca Națională a României**, instituția pune la dispoziția nevăzătorilor spații, aparatură și soft-uri de accesibilizare, dar și peste 3.000 de cărți și documente accesibilizate.

6 muzee din București, Brașov și Timișoara au fost accesibilizate de Asociația pentru Dezvoltare Urbană cu exponate tangibile, cataloage și hărți în Braille, covoare tactile, ghiduri audio, interpretare mimico-gestuală. La Constanța, prin proiectul Asociației Tandem, în **Muzeul**

de Istorie Națională și Arheologie a fost creată o infrastructură accesibilizată, iar 12 profesori de istorie și elevi cu deficiențe au creat 80 de lecții de istorie și 45 de materiale audio, disponibile gratuit pe www.idea-isa.ro. Cu ocazia Centenarului, Muzeul de Istorie din Alba Iulia a primit 120 de planșe tactile și reproduceri 3D, dedicate nevăzătorilor.

Fundația Orange a investit peste 6.5 mil Euro în proiecte de educație digitală pentru persoane defavorizate și în proiecte de sănătate, educație, cultură în beneficiul persoanelor cu deficiențe de vedere și/sau de auz, în scopul integrării lor sociale.

InterogaTIFF

Interviu direct de pe afișul TIFF.18 Rareș Mariș

Numele, vârsta, orașul din care vii?
Mariș Rareș, 18 ani, Cluj-Napoca.

În primul rând, ce ai vrea să știe lumea despre tine?

Pe lângă artă (muzică, actorie) mă pasionează foarte mult dreptul și politica.

Ce personaj de film se potrivește cel mai bine cu ce-nseamnă pentru tine să fii un adult?

Îmi vine în minte acum Bilbo Baggins, din *The Hobbit*. De ce? Păi pentru că de multe ori mă simt la 18 ani nepregătit/nepotrivit pentru viața de adult, parcă aș mai fi

vrut să stau în zona de confort și să rămân copil, dar cel mai important e că încerc și încet, încet învăț. La fel era și Bilbo. Era aparent nepotrivit și total nepregătit pentru aventură.

Care a fost filmul care te-a făcut să-ți placă filmele?

Probabil *Lista lui Schindler*.

Ce planuri ai pentru TIFF.18?

Primul episod din sezonul 3 *Umbre*, să merg la câteva proiecții și poate, poate reușesc pe durata TIFF-ului să mă apuc de învățat pentru bac.

Disperați să fie cool

This Is not Berlin este un film despre hedonisme și ratări, prietenile și durerile adolescenților.

Scena de muzică este fix cum trebuie să fie o scenă de muzică underground: atitudine punk, cercuri închise de prietenii și afaceri și nu în ultimul rând activisme sau activități queer. Hainele sunt trashy, ca din anii 80. Atmosfera este de snowfleaică artisticoidală generalizată. Experimentările sexuale sunt servite despt performance-uri, eliberări, moduri de-ai cunoaște mai bine pe ceilalți. Se mai și manifestează împotriva burgheziei. Și totuși nu-i vorba de Berlin, ci de scena punk-queer din Mexico City. O scenă pe care doi amici au mare privilegiu de-a se infiltra. Unul datorită surorii lui, celălalt pentru că se pricepe atât de bine la electronică și electronice și poate repara instrumentele muzicienilor ultra-woke care populează cluburile de noapte și galeriile de arte ad-hoc. În mod logic ceva ce-duce a celulă insurecțională și are mai multe în

comun cu o sectă nu permite accesul oricui. În mod și mai logic, ieșitul din cercul ăsta de droguri, proteste, alcool, sex și muzică poate fi foarte dificil.

Mai ales că pe Hari Sama nu-l interesează nici acum, cum nu l-au interesat nici la *Despertar el Polvo (Ridicat din țărână)* i-am zis la TIFF acu 4 ani) lucrurile foarte evidente. Deci, cu onestitate și răspăr cu orice fel de coolness Sama investigatează aici constrângerile invizibile pe care grupul le impune individului. Un film tineresc și deloc facil care chestionează imaginea oficială a *undergroundului queer*. Fără patosuri dar cu flerul de-a rămâne mereu fidel vârstei protagoniștilor și epocii (1984, când mexicanii erau foarte preocupați de Campionatul mondial de Fotbal).

Cristi Mărculescu

O lecție de neuitat: Mo

Azi, de la 17:15 la Casa de Cultură a Studenților are loc premiera națională a filmului *Mo*, în regia lui Radu Dragomir. *Mo* este ceva nou. Este curajos și agresiv. Are în centrul lui două (!) femei (ceea ce este rar în cinematografia noastră, în care lucruri par să li se întâmple doar bărbaților) și curajul de a se arunca la o poveste greu de tratat.

Mo (Dana Rogoz) și Vera (Mădălina Craiu) iau trenul de noapte să ajungă la un examen cu planuri precise de a se întoarce imediat după. Lucrurile denaturează când profesorul lui (Răzvan Vasilescu) le prinde încercând să copieze și le scoate din examen. De la o simplă tentativă de copiat, filmul se rostogolește încet, încet ajungând pe teritorii din ce în ce mai periculoase, capătul de linie fiind dormitorul profesorului. Vera e barometrul nostru la fiecare punct. Ea încearcă să o protejeze pe *Mo*, în special de repercursiunile propriilor acțiuni, încearcă să detensioneze toate conflictele pe care prietena ei le provoacă. Totuși, nici măcar ea nu reușește atunci când planul tactic al profesorului începe să dea roade și să spargă fațada pe care *Mo* o afișează.

Mo e abrazivă, directă, agresivă, un copil supărat pe toată lumea, în special pe sine. Cu greu poți spune că astea sunt atributele la care te gândești când te gândești la Dana Rogoz. Și totuși tocmai contradicția asta îi dă viață lui *Mo*. Tonul insolent și fața luminoasă, un mix ciudat între agresivitate și gingășie copilărească – *Mo*, în ciuda vârstei ei, e doar un copil pierdut încercând să alunge pe toată lumea până își dă seama cine e ea. Iar Rogoz susține foarte bine echilibrul celor două extreme.

Dragomir are și el niște rezolvări istețe, își amestecă propria cinefilie cu cea a personajelor – *Mo*, căreia îi plac filmele escapiste și muzica punk, și profesorul, un veritabil cinefil cu un perete întreg de istoria cinemaului. Din această istorie, Dragomir îl pune pe profesor să scoată *American Beauty* (1999, r. Sam Mendes) și *4 luni, 3 săptămâni și 2 zile* (2007, r. Cristian Mungiu), dându-ne indicii despre unde va sfârși filmul și luându-ne-o înainte cu asocierile.

Pentru cine ratează premiera de azi a filmului, poate să mai vadă filmul mâine de la 10:30 la Sapientia.

Alex Mircioi

Str. Calea Mănăștur 2-6, Cluj-Napoca 400372, România
+40 364 431 200 welcome@hotelplatina.ro www.hotelplatina.ro

European Film Forum: despre viitorul filmului european

Astăzi, între 9:30 și 13:00 vă așteptăm la conferința European Film Forum, organizată cu sprijinul Comisiei Europene. Tema conferinței este „New Trends in European filmmaking & regional distribution”, iar în cadrul acesteia vor lua cuvântul Raymond van der Kaij (producător, Olanda), Denis Cote (regizor, Canada), Jean-Colas Prunier (Franța), Antoine Simkin (producător, Franța), Ioana Dragomirescu (Institutul Francez din București, România) Tudor Giurgiu (producător-distribuitoare, România), Joana Solecka (Polonia), Jan Naszewski (agent de vânzări, Polonia) și Ada Solomon (producător, România).

Forumul Filmului European (European Film Forum) este o platformă de

dialog între *policymakers* și sectorul audiovizual, lansată în 2015 pentru a pune în contact nevoile industriei cu politicile europene. Organizat de Comisia Europeană și parte a programului Creative Europe, forumul organizează conferințe și workshopuri în cadrul *market-urilor* de film din jurul Europei, la care participă oficialități, experți, lideri de proiecte alături de reprezentanți din industriile filmului, televiziunii și gaming-ului. Temele principale discutate în cadrul conferințelor sunt: finanțarea filmelor, promovarea filmelor europene, talentul și creativitatea, inovația digitală și schimbările din cadrul industriilor audiovizuale.

Vă așteptăm la TIFF Industry la Hotel Platina, de la ora 9:30!

Mulțumesc pentru cinefilie!

Ce dicționar v-a făcut să râdeți în hohote? Pe mine, cel scos de Tudor Caranfil sub titlul „Dicționar subiectiv al realizatorilor filmului românesc”.

Dl. Caranfil m-a rugat, acum câțiva ani, să-l prezint la un târg de carte și m-am trezit, practic, conspectându-l, în timp ce râdeam cu poftă. La naiba, bătrânul patriarh al criticii de film românești avea colți. Am redeschis azi cartea la semne și iar m-am amuzat, așa c-o să înțelegeți de ce includ acum atâtea citate. Bonomia lui legendară nu-l împiedica să fie necruțător și, în opinia mea, corect, cu vacile sacre ale noului sau vechiului val sau cu impostorii. Iată ce scria despre *Casanova, identitate feminină* al lui Marius Barna: „Nici povestea nu mai contează, de altfel epica filmului e debilă și implauzibilă, ci nurii actriței principale Maria Dinulescu. Frumoasă, ambițioasă și expresivă cum e, ar fi putut ține întreg filmul pe umerii ei rotunzi, dar nu condusă de o nulitate regizorală precum prolificul Barna, și nu pe post de marionetă”.

Dar nu e vorba doar de sarcasm, există și multă empatie pentru actorii prost folosiți: „*Ursul* e mai promițător decât debutul *Westsitestory* pentru că măcar te face să simți o intenție pe dedesubt. Perseverent în eforturile sale de a beneficia, mimetic, de experiențele noului val, Dan Chișu izbutește un film dureros de prost, dureros fiindcă Ioana Flora beneficiază de rolul vieții sale, în care dă totul fără să obțină mai nimic”.

E mereu o plăcere să-l redescoperi pe Caranfil, eseistul de o vervă și un sarcasm

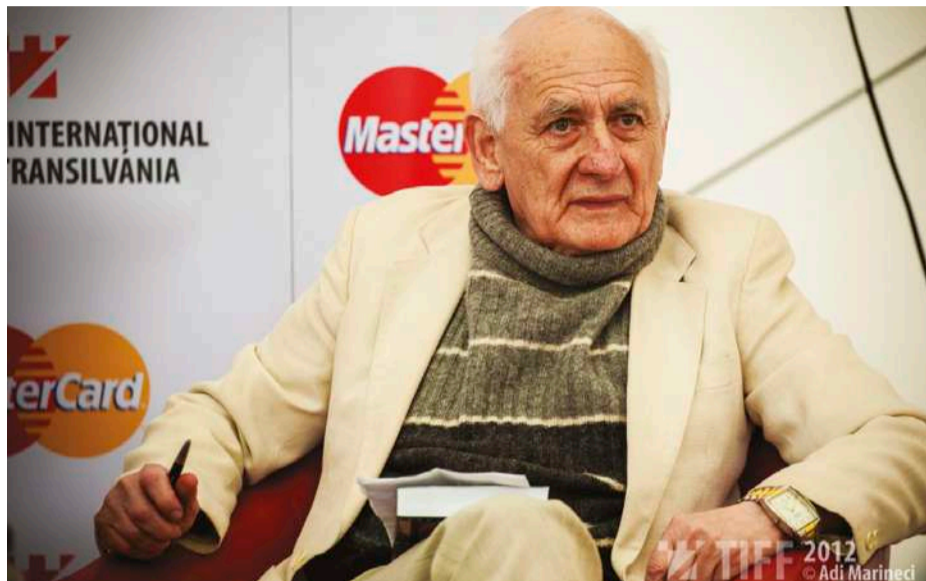

Foto: Adi Marinici, 2012

incomparabile. Mulți îl știu pe omul de televiziune, cel care a avut un merit extraordinar: a sădit cinefilie în noi și în părinții noștri. Cu mici prelegeri de film mut! Când a murit, mama mi-a trimis un sms trist și m-a făcut să mă întreb: când va mai unifica un critic atâtea generații?

Caranfil avea curaj și integritate. Ba chiar tupeu de-a apăra regizori unanim snobați: „invidiile pe care le-a stârnit vitalitatea cinematografului comercial al lui Corjos l-au înlăturat pe acesta, în mod stupid, din garnitura privilegiaților post-

decembriști lăsați să încerce vanitatea cinemaului „de autor”, în anii în care stabilitatea cinematografului românesc ar fi avut nevoie mai curând de rentabilitate și public, decât de pretinse experimente”.

A crezut în film ca artă colectivă și l-a popularizat-o în savuroasele și nemuritoare volume *Vârstele peliculei*, unde a îmbinat istoria cu bârfa spumoasă. Cărțile sunt, simultan, romane polițiste, de dragoste, istorice, epice, de moravuri. Cu emisiunile de la TVR, m-a îndemnat să iubesc, dar și să mă tem de film. Mi-a sădit o groază viscerală cu un mut „asurizitor”:

pe care-l găsește „cel mai ambițios și, prin aceasta, cel mai dureros eșec din creația cineastului. Amabilii l-au interpretat, abuziv, ca pe un avertisment la adresa pericolului fascist. Produs epigonic, incoerent, baroc și calofil, era marcat de varii influențe motivate de orgoliul realizatorului, dar neluat în seamă nici la Veneția, unde a fost plimbat în 1985, nici în alte locuri mai puțin selecte”. Una dintre cele mai venerate opere ale lui Pintilie este taxată pentru vulgaritate și simplism: „Caragialescul *Simț enorm și vâz monstruos* devine un alibi menit să disimuleze exasperarea artistului. Dar această stare e tradusă „mitocănește” în elemente directe: mizerie, sânge, chelfăneli, lupte de cocoși, hingheriade. Noroiul înecă literalmente imaginea, înabușă ca o magmă, sugestia, întreținând impresia sărăciei de mijloace și inspirație. Divorțul total de Caragiale”. Și mai sunt multe multe revelații și fragmente citabile pe care vă las să le descoperiți singuri. Îi veți simți și mai acut lipsa.

Am avut ocazia să-i mulțumesc „oficial” domnului Caranfil la o conferință de presă de anul trecut pentru faptul că ne-a pasat microbul. Se simțea deja rău și părea stors de energie. Lumina, bonomia care-l înconjură ca un halo se stinseseră. Cine l-a cunoscut, știe despre ce vorbesc: un om delicios, viu, captivant. Avea o geacă iconică de piele neagră, mergea pe bicicletă la 80 și ceva de ani, venea la Berlin și la Cannes, dar și la vizionări la blockbustere, dar ieșea repede din sală dacă nu-i plăcea. Comenta în timpul proiecțiilor și spunea că un film american nu merge pe uscat, ci doar cu popcorn și cola. Era uber cool. Îți transmitea bucurie. În ultimul interviu pentru *Ca-n filme* (Digi24) a fost întrebat de ce cinemaul? A răspuns, nițel iritat: „De ce apa pentru înotători? Pentru că e mediul în care mă simt bine. Poate sunt eu prost făcut”. Și apoi, după o pauză, zâmbind candid: „Dar nu, nu mă plâng, sunt mulțumit după o viață de de film”.

Anca Grădinariu

Filmele de gen – distracție ieftină sau atmosferă bogată?

Anul acesta, Artur Brzozowski, o prezență constantă la TIFF în ultimii ani, s-a alăturat oficial familiei festivalului: programează secțiunea Umbre, care a inițiat un parteneriat cu Fantasy Filmfest, un festival ambulant din Germania dedicat filmelor de gen. Până acum, secțiunea s-a concentrat pe filmele horror, dar Brzozowski a schimbat deja focusul.

Alex Mircioi: Ne puteți spune mai multe despre Fantasy Filmfest și relația lui cu TIFF-ul?

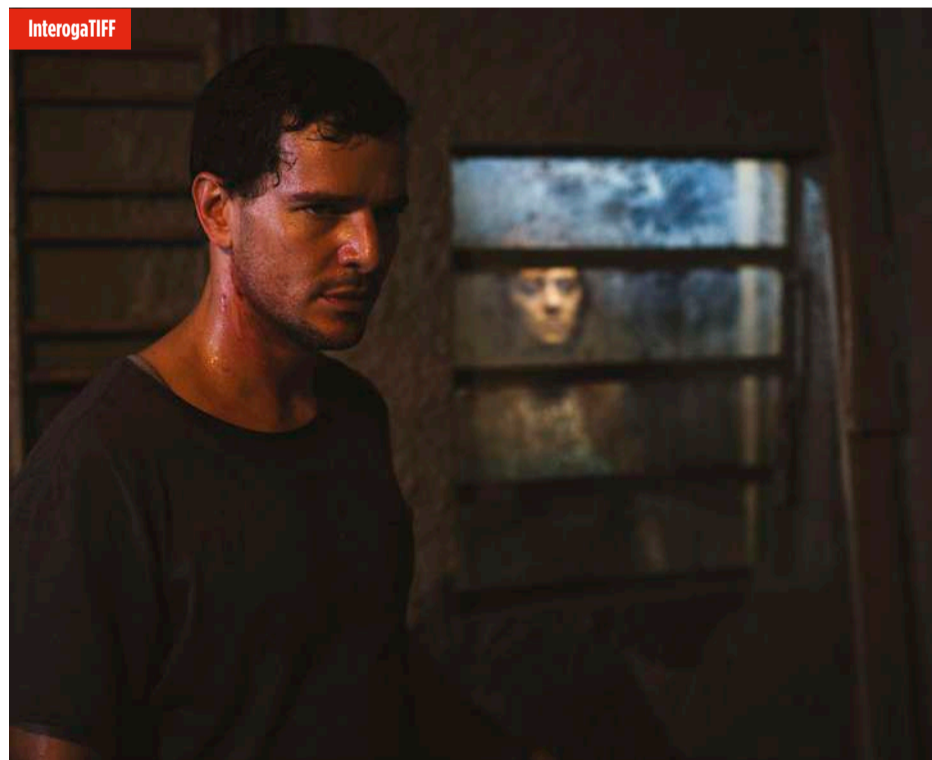
Artur Brzozowski: Fantasy Filmfest este unul dintre cele mai mari evenimente de film din Germania și, în același timp, o platformă pentru titlurile de gen. Fantasy Filmfest e organizat după un concept ambulant: merge în șapte orașe mari din Germania în fiecare septembrie. Ca director, știu multe despre filmele de gen și trendurile în domeniu.

La TIFF vin de opt ani și m-am legat de festival, de atmosfera de aici, care mă inspiră, și de Cluj, care e o locație de festival fantastică. Anul acesta Mihai Chirilov m-a invitat să curatorez secțiunea Umbre, și am acceptat cu recunoștință. De opt ani tot schimbăm păreri despre titluri

și vin la TIFF să descopăr și eu niște bijuterii de gen. Așa că am creat acest parteneriat creativ internațional pe care sperăm că putem să-l continuăm și în viitor.

A.M.: De ce credeți că e important pentru un festival care este dedicat în principal cinemaului de artă să includă și titluri de gen?

A.B.: Cinemaul de gen a evoluat imens în ultimele câteva zeci de ani, a ieșit din nișă la lumina zilei, a devenit, cum zicem noi, „Salonfähig.” Festivaluri mari cum ar fi Cannes sau Veneția au din ce în ce mai mult filme de gen în programul principal. Filmele astea nu mai sunt răuștile urâte ale cinematografului, acum deja își au locul lor. Și mai este și din ce în ce mai mult public pentru filmele de artă de gen bune.

Morții nu vorbesc

A.M. Programul din Umbre de anul acesta are câteva filme care merg mai mult spre thriller decât spre horror tradițional. Care a fost viziunea pentru acest prim an de selecție?

A.B.: Am încercat să selectez o varietate de filme care se concentrează mai mult pe atmosferă decât pe distracție ieftină. E o secțiune de gen, ceea ce nu înseamnă doar horror — e mult mai lag conceptul.

Asta nu înseamnă că nu o să vă roadeți unghiile la cinema. De exemplu, și claustrofobicul *echestrați în tunel* sau brazilianul *Morții nu vorbesc* oferă suficiente emoții fără să fie literalmente de groază sau să aibă efecte speciale de horror.

A.M.: La ce ar trebui să ne așteptăm în viitor de la această secțiune?

A.B.: Simt că filmele de gen bune, cu atmosferă se integrează foarte bine în restul programului de la TIFF, așa că voi continua selecția pe ideea aceasta. Dar întotdeauna depinde de filmele care sunt eligibile și temele pe care regizorii le-au ales pentru filme. Anul acesta multe titluri par să aibă de-a face cu relațiile de familie și zonele întunecate în care se duc ele. *Freaks* e despre o relație neobișnuită dintre un tată și fiica lui, *Zoo* despre căsnicie în timpul apocalipsei zombie, *Toți zeii din ceruri* e despre relația dintre doi frați în întuneric.

Alex Mircioi

InterogaTIFF

György Pálfi: “TIFF-ul și Clujul au noroc că cresc împreună”

Sunteți cunoscut pentru realismul magic și pentru stilul absurd. Când abordați un subiect, unde vă căutați inspirația?

Acum câțiva ani un producător american mi-a spus că recunoaște filmele maghiare după scenele de vis. Cred că eu numai aduc mai mult spre realitate aceste scene. Caut întotdeauna ceva din viața mea reală, dar experiențele de viață nu sunt reprezentate realist sau logic. Eu trăiesc mai mult în visele mele, cu ele, cu dorințele și imaginația mea.

Când a fost proiectată la TIFF acum mai bine de zece ani, *Taxidermia* a generat o reacție foarte puternică. Chiar și la câteva ediții după, lumea continuă să spună că filmul a fost una dintre cele mai intense experiențe de la proiecțiile din Cluj. Cum e să fii un regizor atât de penetrant și memorabil?

Când lucrez la un proiect, încerc să-mi găsesc propria limbă. Întotdeauna am vrut să fac filme comerciale — am și scris scenarii, am căutat finanțări — dar când încep să dezvolt un proiect, îmi pun întrebarea: de ce să filmez eu ca toată lumea? Asta e întotdeauna dilema principală, să găsești un fel obișnuit de a face filme sau să experimentezi și să găsești un format nou, un nou limbaj cinematografic și noi răspunsuri la problemele de scenariu. Deci, de fiecare dată când încerc să fac un film comercial, ajung până la urmă să fac altceva. Pentru mine, aspectul acesta a venit ca o problemă: de ce nu pot să fac eu *Urzeala Tronurilor*? Asta e de fapt identitatea cu care mă lupt eu — sau poate nu mă lupt.

Să vorbim în continuare de limbaj. În cinematografia maghiară, aveți colegi care au început să regizeze în engleză — de exemplu, Benedek Fliegauf (*Womb*, cu Eva Smith). Acum e rândul dumneavoastră cu *Glusul Domnului*, care a fost parțial filmat în Canada și e parțial vorbit în engleză. Știu că acum câțiva ani ați spus într-un interviu că ați avut discuții să regizați un basm în regim de Hollywood, dar proiectul n-a prins viață în principal din pricina bugetului și a fricii pe care o aveau producătorii de a finanța un proiect care să fie și comercial și de festival. Ce s-a schimbat de atunci?

Nu m-am răzgândit. Am vrut să filmăm un basm în engleză, evident. Dacă vrei

György Pálfi este cel mai aparte regizor maghiar al tuturor timpurilor. Stilul lui e ușor recognoscibil și toate titlurile lui devin instantaneu filme-cult. Am vorbit cu el despre locurile în care își caută inspirația, despre relația lui cu TIFF și despre dorința lui de a face un film în limba engleză.

să ajungi la mai multă lume, trebuie să filmezi în engleză. Dar am încercat să găsesc și o soluție bună. Dacă lucrezi cu un studiu american, întrebările astea nici nu se pun, dar, din Ungaria, a trebuit să mă întreb de ce filmez în engleză. Filmele maghiare sau românești au multe chestii naționale în ele — e cultura ta, poți să-ți dezvolți proiectul cum vrei și statul îți dă bani pentru el că vor să contribuie la cultura țării. Dar când totul e în maghiară e foarte greu să vinzi filmul prin lume. Așa că m-am întrebant dacă pot să lucrez în engleză. Când un roman al lui Stanisław Lem a fost adaptat pentru teatru în America, lucrurile s-au legat pentru mine, pentru că am putut să filmez în engleză într-un mod care e natural: un imigrant care a venit în America în anii optzeci și nu mai vorbește maghiara. E integrat și chiar și fiul care vine să îl caute vorbește în engleză.

Megem înapoi în timp puțin, că vreau să vorbim despre *Final Cut*, un proiect care adună toată istoria filmului. Cât de greu a fost să găsiți scenele care vă trebuiau și cum v-a venit ideea?

Am lucrat trei ani la el, dar aveam timp atunci, pentru că era un moment în care industria de film maghiară era în colaps. Am adunat sute de filme de la

magazinul de la colț și am început să tai scene scurte care apoi și-au creat propria structură narativă.

Știu că David Lynch v-a influențat cariera. Ne puteți spune în ce fel?

Filmele lui David Lynch m-au găsit la momentul potrivit. Eram tânăr și voiam să fac film. Așa că am încercat să înțeleg cum fac filme alții. Am văzut *Lost Highway* și am înțeles ce înseamnă să fii regizor care caută propriul fel de a spune o poveste. Nu-mi plac toate filmele lui, dar îmi place personalitatea lui. Așa că atunci când a venit *Twin Peaks* la televiziune, eu așteptam fiecare episod marțea — eram în liceu, era un moment perfect să învăț, să mă întâlnesc cu munca lui.

Din câte știu, relația dumneavoastră cu TIFF-ul are o istorie lungă. Cum vedeți că s-a schimbat festivalul?

Festivalul crește și se schimbă, dar întotdeauna mă întorc la prima experiență. Am fost aici cu *Taxidermia* în 2007, cred, și acela a fost un an de festival excepțional. TIFF-ul nu era așa de mare. TIFF-ul și Clujul au noroc că cresc împreună. Cafelele bune și tot ce trebuie. Orașul și festivalul păstrează aceeași emoție.

Ultimul film al lui György Pálfi, *Vocea Domnului*, e proiectat vineri, 7 iunie, la 20:45, la Cinema Dacia Mănăstur.

Ion Indolean

ZILELE FILMULUI ROMÂNESC

Arest. Când îți întâlnești torționarul

Cel de-al doilea lungmetraj semnat de Andrei Cohn, *Arest*, relatează întâmplările prin care trece arhitectul Dinu Neagu (Alexandru Papadopol) la sfârșitul anilor '80 când, aflat alături de soția și cei doi copii ai săi pe o plajă de nudisti din apropierea unei zone industriale, este luat la București de doi securiști pentru a oferi o declarație, fără a i se acorda însă vreă alternativă sau detalii legate de ridicarea lui. Aici, află că este acuzat de „uneltiri împotriva ordinii sociale” și este aruncat în arest, într-o celulă pe care o împarte cu Vali (Iulian Postelnicu), un deținut de drept comun folosit ca torționar de către securitate în schimbul unor favoruri.

Vali începe, încetul cu încetul, să se infiltreze în mintea lui, cu scopul de a afla cât mai multe detalii legate de obiceiurile și tabieturile sale, dar și de vizitele prietenilor lui la el acasă. Îl lasă să fie bătut de poliție pentru a părea *the good guy* în viziunea lui și a-l ajuta să se deschidă mai mult. După ce îi spune că ascultă rock la adunările cu prietenii, Vali începe și el să fredoneze *Eye of the Tiger* în încercarea de a-l face să creadă că e unul de-al lui și că-i poate spune tot. E un joc unilateral — Dinu nu pare să aibă scăpare din ghearele torționarului și, pradă inteligenței lui Vali, începe să-și numească secretele,

de la muzica ascultată la radio la copiile xeroxate ilegal din *Maitreyi*.

Luând forma unui thriller psihologic, *Arest* păstrează aceeași stilistică propusă de Cohn și în *Acasă la tata* (2015). Cadrele sunt statice, camera este păstrată la depărtare de actori, iar multe dintre actele violente sunt ascunse vederii, petrecându-se fie în afara cadrului, fie în spatele anumitor obiecte din cadru. Astfel, are loc o distanțare față de acțiunea prezentată, alimentată și de jocul brechtian al lui Alexandru Papadopol și de dialogul modern, nespecific perioadei. Întrebat de Cineuropa motivul pentru care a scris scenariul, Cohn a menționat „posibilitatea de a fi teleportat din universul tău într-un altul abuziv, fără motiv. M-am întrebat mereu cum m-aș descurca eu într-o situație ca asta.” Tot el a descris filmul ca fiind „o parabolă a ceea ce a reprezentat comunismul românesc. Este despre o victimă, un torționar și o celulă în care cele două personaje rescriu evoluția societății românești de la subestimarea ideii de comunism până la acceptarea ei completă.”

Arest rulează astăzi, 7 iunie, de la 22:00 la Cinema Victoria, și mâine, 8 iunie, de la 12:30 la Sapienția.

Laurențiu Paraschiv

ZILELE FILMULUI ROMÂNESC

Scurt pe II – Al doilea calup de scurtmetraje românești.

Selecția de scurtmetraje românești se anunță la fel de eclectică și în al doilea calup al competiției.

Drame intime, *thriller*-e clausturate, comedii mocnite, toate împreună fac un program care te ține mereu alert și entuziasmat pentru următoarea poveste.

Roșu și albastru în proporții egale este un exercițiu experimental în melodramă, cu un cuplu într-un impas și amantlăcul care le-ar putea rezolva problema. Situațiile tensionate sunt sparte de secvențe suprarrealiste de fantezie, drama tinerei protagoniste exprimată ludic în metafore și joculețe vizuale.

Opinci, lucrat de Anton Groves și Damian Groves, este o animație ce întoarce tropul mamei singure și ne vorbește despre un tată care încearcă să-și învețe fiica apelând la puterea unei povești. Acest tată este Dumitru Dan, care a mers 100 000 km, în eponimele opinci.

O mamă absentă are și protagonistul din *Dumnezeu mamă* (r: Mihai Ghiță). În mod miraculos, mama lui rămâne însărcinată la 58 de ani, iar asta îl face să-și piardă controlul. Ca o salvare, apare Veronica (Kana Hashimoto, absolut minunată), cu familiarul aveți-un-minut-să-vorbiți-despre, urmat de nefamiliarul „Dumnezeu mamă”, care-l ajută să-și exorcizeze o parte din demoni.

Regizorul scurtmetrajului *Vaca finlandeză* se întoarce cu *Forma inimii în praf*. De data asta cu o vulpe în prim plan, lucrând cu drag și spor spre a-și compune omnibusul, *Zoosoftia*, împreună cu *Femeia-pasăre*, *Câinele din vis*. Un bărbat, un

Roșu și albastru în proporții egale

drum, o vulpe și telefonul care le leagă pe toate și dezleagă misterul.

Tot misterul este motorul principal din *Extrasezon* al lui Ioachim Stroe, despre doi oameni care nu se mai recunosc și nu mai știu cum au ajuns pe plaja pe care s-au trezit. Iar *cheia* era înăuntrul lor în tot acest timp. Literalmente.

Havana, Cuba (r: Andrei Huțuleac) este unul dintre cele mai amuzante și dinamice filme din selecție. Patru *snapshot*-uri din viața unui taximetrist cu o tuse suspectă și un *job* care-l ține la muncă de sărbători. Patru situații comice bine dozate și regizate, susținute actoricește – cum e și cazul într-un film regizat de un actor.

Al doilea calup de scurtmetraje românești se vede azi la 10:00 la Victoria și la 18:00 la Cinema Dacia Mănăstur.

Alex Mircioi

Nu ne mai facem bine

Să nu ucizi este un thriller dramatic despre individ, sistem și infecțiile intra-spitalicești

Unui doctor tânăr îi moare un pacient. Un nou-născut care a făcut o infecție. Măcinat de dubii și ros de vinovății Cristian (Alexandru Suciu) descoperă cauza morții pacientului: dezinfectantele folosite în spitale, care sunt de fapt extrem de diluate. Se pornește o cruciadă personală și o luptă cu toate morile de vânt ale sistemului medical și cu toate tentaculele caracatiței corupției.

Regizorii Cătălin Rotaru și Gabriela Virginia Șarga optează pentru un demi-thriller servit cu accente de dramă. Baza solidă din realitatea românească care-a inspirat filmul (scandalul Hexifarma) este reconstruită când procedural (la ghișee și ministere, procuraturi și comisii spitalicești), când pe zona dramei personale a unui cruciat singur și deloc capabil să renunțe la lupta sa. Este o

luptă pentru viețile care „se mai pierd, dar csf, ncsf” prin spitalele deja dotate cu viruși și bacili imuni la orice antibiotice. Încă un semnal de alarmă, pierdut prin oceanul de semnale de alarmă despre situația sănătății care ajung atât de des pe fluxurile de știri.

Folosit și ca pion prin labirintul organizării spitalelor (și-al corupției aferente), dar și ca erou, doctorul Cristian pare croit să reprezinte toate speranțele și iluziile clasei de mijloc care vrea o țară ca afară. Miza principală a filmului este traseul moral al protagonistului. Va reuși să rămână integru și întreg din lupta cu sistemul mafiot? Va fi zdrălit? Va fi co-optat în jocul cu viețile pacienților pe care aproape toți îl practică și nimeni n-are curajul să îl denunțe?

Cristi Mărculescu

PROGRAM / VINERI / 7 IUNIE

FLORIN PIERSIC

13:30 Ora de religie
Tremur
Temblores | r. Jayro Bustamante | 107'

15:30 Fără limită
This Is Not Berlin *
Esto no es Berlín | r. Hari Sama | 110'

17:45 Focus Franța
Sinonime
Synonymes | r. Nadav Lapid | 123'

20:30 Supernova
Vid
Void | r. Aleks Salmenpera | 97'

CASA DE CULTURĂ A STUDENȚILOR

15:30 Focus Franța
Raoul Taburin
r. Pierre Godeau | 89'

17:15 Zilele Filmului Românesc
Mo*
r. Radu Dragomir | 77'

precedat de
Copilul otrăvit
The Poison Child | r. Mick Davis | 16'

19:30 Zilele Filmului Românesc
La Gomera
The Whistlers | r. Corneliu Porumboiu | 97'

22:00 Ora de religie
Cler
Clergy | r. Wojciech Smarzowski | 133'

CINEMA VICTORIA
10:00 Zilele Filmului Românesc
Scurtmetraje românești II
Romanian Shorts II | 116'

12:30 Competiție
Omul care i-a surprins pe toți
The Man Who Surprised Everyone
r. Alexey Chupov, Natalya Merkulova | 105'

15:00 100% Michel Gondry
Arta viselor
La science des rêves | r. Michel Gondry | 102'

17:30 Competiție
Un om fidel
L'homme fidèle | r. Louis Garrel | 75'

19:30 Competiție
Fără sfârșit
Sin Fin | r. Cesar Esteban Alenda, Jose Esteban Alenda | 96'

22:00 Zilele Filmului Românesc
Arest
Arrest | r. Andrei Cohn | 126'

CINEMA ARTA
10:00 Zilele Filmului Românesc
Distanța dintre mine și mine
The Distance Between Me and Me
r. Mona Nicoară, Dana Bunesco | 94'

12:00 Zilele Filmului Românesc
Timebox
r. Nora Agapi | 74'

13:45 Proiecții speciale
După revoluție
After the Revolution | r. Laurențiu Calciu | 83'
precedat de
Nu trage perdeaua
Don't Draw The Curtain | r. Andrei Florescu | 20'

16:00 Zilele Filmului Românesc
Alice T
r. Radu Muntean | 105'

18:30 What's Up Doc?
California Dreaming
r. Fabrizio Maltese | 105'

21:00
Umbre scurtmetraje, partea I
Shadow Shorts I | 63'

22:30
Umbre scurtmetraje, partea a II-a
Shadow Shorts II | 61'

SAPIENTIA

10:00 Zilele Filmului Românesc
Jurnalul familiei -escu
Being Romanian: A Family Journal
r. Șerban Georgescu | 95'

12:30 Zilele Filmului Românesc
Emigrant Blues: un road movie in 21/2 capitole
Emigrant Blues: A Road Movie in 21/2 Chapters
r. Claudiu Mitcu, Mihai Mincan | 70'

14:30 Zilele Filmului Românesc
Să nu ucizi
Thou Shalt Not Kill | r. Cătălin Rotaru, Gabi Sarga | 120'

17:30 Fără limită
Jonathan Agassi mi-a salvat viața
Jonathan Agassi Saved My Life | r. Tomer Heymann | 106'

20:00 Supernova
Anunțul
The Announcement | r. Mahmut Fazil Coskun | 95'

22:00 Supernova
Mai avem nevoie și de crime
Non ci resta che il crimine | r. Massimiliano Bruno | 102'

CINEMA CITY 3
17:00 100% Michel Gondry
Be Kind Rewind
r. Michel Gondry | 102'

19:30 Supernova
A treia nevastă
The Third Wife | r. Ash Mayfair | 94'

21:45 What's Up Doc?
Speranță înghețată
Hope Frozen | r. Pailin Wedel | 75'

CINEMA CITY 4
18:00 Focus Franța
Jean Paul Gaultier : Freak & Chic
r. Yann L'Hénoret | 92'

20:00 3x3
De cealaltă parte
The Edge of Heaven | r. Fatih Akin | 122'

22:30 Proiecții speciale
Politica italiană pentru to(n)ți
Il Sindaco - Italian Politics 4 Dummies
r. Claudio Canepari, Davide Parenti | 76'

CINEMA MĂRĂȘTI
19:30 Piața Unirii Open Air, Zilele Filmului Românesc
Moromeții 2
Moromeții 2: On The Edge Of Time | r. Stere Gulea | 109'
Proiecție specială pentru persoanele cu deficiență de vedere

CINEMA DACIA MĂNĂȘTUR
12:00 EducaTIFF
Disparația
Knives and Skin | r. Jennifer Reeder | 112'

18:00 Zilele Filmului Românesc
Scurtmetraje românești II
Romanian Shorts II | 116'

20:45 Suspecți de serviciu, Ziua maghiară
Glasul Domnului
His Master's Voice | r. Gyorgy Palfi | 108'

PIAȚA UNIRII OPEN AIR
21:45 Piața Unirii Open Air
Nopti magice
Notti magiche | r. Paolo Virzi | 125'

SOMEȘ OPEN AIR
21:45 Supernova
Săritorul
Jumpman | r. Ivan I. Tverdovsky | 86'

IULIUS PARC OPEN AIR
21:45 100% Michel Gondry
Natura umană
Human Nature | r. Michel Gondry | 96'

INSTITUTUL FRANCEZ
22:00 What's Up Doc?
Ce-a spus Pauline Kael
What She Said: The Art of Pauline Kael | r. Rob Garver | 96'

*Film nerecomandat minorilor /
This film is not suitable for children.

Raluca Pascu, scenograful care a construit proiectul lui Michel Gondry: „Uzina este locul unei infinități de vise”

Raluca Pascu este arhitect și scenograf. A lucrat până în prezent la mai multe lungmetraje, printre care *The Sisters Brothers* (2018, r. Jacques Audiard), *History of Love* (2016, r. Radu Mihăileanu), *Sons of Liberty* (2015, r. Kari Skogland). Recent a coordonat construcția celor 15 platouri de filmare din cadrul proiectului Uzina filmelor de amatori din Cluj, gândit de celebrul regizor Michel Gondry.

Adrian M. Popa: Care au fost provocările în acest proiect, comparativ cu alte colaborări cinematografice pe care le-ai mai avut?

Raluca Pascu: Atunci când lucrezi cu un regizor la un film, cerințele sunt concrete și depind de viziunea sa. Aici diferența a fost că nu știam cine sunt viitorii regizori. Asta a fost și o provocare. A trebuit să îmi imaginez ce povești pot să facă cei care vin la Uzina și să creez împreună cu colegii mei diferite spații în care oameni fără experiență în film să se simtă confortabil să lucreze. Din acest motiv Michel Gondry a insistat ca decorul să imite cât mai fidel realitatea. După inaugurare am asistat la câteva sesiuni de filmare și am văzut cum spațiile sunt folosite și în situații pe care nici nu mi le închipuiam. Atunci mi-am dat seama că Uzina este locul unei infinități de vise și că e cadoul nostru cedat imaginației celor care o folosesc.

A.M.P.: Cum te-ai simțit la inaugurarea Uzinei, când decorurile au fost vizitate pentru prima dată de public.

R.P.: Eram foarte obosită și sincer n-am

fost foarte conștientă de moment. Dar ce mi-a plăcut foarte mult e ce auzeam în jur - lucruri pe care nu le auzi când lucrezi la un film: reacțiile publicului la decor. În film dacă ți-ai făcut treaba bine, începe filmarea, iar dacă nu, se fac retușuri. Însă aici toți oamenii aveau reacții de tipul „Wow, ce tare! Aici putem să filmăm noi!”.

A.M.P.: Cât timp ați lucrat la acest proiect?

R.P.: Au fost două luni de muncă, cu perioade în care mergeam acolo dimineața și ne întorceam acasă după miezul nopții. Mi-a plăcut că toți oamenii care s-au implicat și-au pus toată inima în proiectul ăsta. Cu atât mai mult cu cât din cauza bugetului am fost nevoiți să improvizăm mult. Am făcut rost de niște uși vechi și am construit în jurul lor acel coridor de bloc, apoi am găsit pe la prieteni cutii poștale, sonerii, cabluri.

A.M.P.: Cum ați găsit toate obiectele care completează și „îmbracă” platourile?

R.P.: E un fel de decor open source. Multe dintre obiectele care se găsesc în set-uri au fost împrumutate de la prieteni. Cineva a adus două coșuri de gunoi, un aparat de cafea, postere vechi cu formații din Cluj. Tabloul imens din set-ul care reprezintă atelierul artistului l-am primit de la pictorul Flaviu Moldovan, căruia i-am luat pur și simplu și coșul de gunoi, că avea chestii aruncate acolo care arătau foarte pitoresc - culori, pensule, schițe. Am adăugat multe detalii care pot să inspire și care colorează atmosfera de acolo. Cumva decorul e participativ: oricine poate să aducă de acasă

ma creativitatea. Această libertate ne-a transmis-o și nouă. Pare ciudat, dar în tot proiectul ăsta m-am luptat să fac totul din joacă, să păstrez această emoție pe care știu că el a vrut să o imprime. Asta s-a și întâmplat în echipă: nimeni nu a simțit presiune pe partea creativă. Ne-am înțeles extrem de bine și am colaborat foarte fain în echipă, lucru care e meritul tuturor celor care au contribuit, niște oameni minunați, Claudia Droc, Marius Bălănescu, Crina Cartăș, Attila Almasi, bineînțeles Tudor Giurgiu și Oana Giurgiu și toți ceilalți care au pus suflet, timp și resurse în asta. Acum acea energie de joacă se simte în acel spațiu. Gondry a fost foarte mulțumit de ce a găsit la Cluj.

A.M.P.: De ce crezi că e important un astfel de demers în Cluj?

ce dorește și să le folosească. Recuzită, costume, props. Fiecare își așează un pic de poveste acolo. Bineînțeles, ne-au ajutat mult și cei de la CFR care ne-au ajutat cu vagonul și Ikea care a pus la dispoziție toată mobila din apartament.

A.M.P.: Cum a fost colaborarea cu Michel Gondry?

R.P.: E un om extraordinar, un om sensibil care nu s-a lăsat îngrădit în a-și expri-

R.P.: Participanții înțeleg un pic din universul din spatele unei producții de cinema, cum se fac decorurile, cât se lucrează pentru un minut și jumătate de film. Dar cel mai important e ceea ce schimbă în oameni procesul ăsta creativ: eliberarea, joaca. Îmi doresc să simtă și cei care folosesc spațiul cât mai mult din această experiență a jocului și a imaginației. De aceea cred că acest proiect ar trebui să rămână cât mai mult la Cluj.

Portretul actriței înainte de două premiere

Mădălina Craiu nu este străină de TIFF. Două din scurtmetrajele în care a jucat au mai rulat în festival - *Blu* (2011) și *Și băieții câteodată* (2013), iar premierele de sezon *Umbre* au adus-o și în ultimii ani. Dar în TIFF.18, la obișnuita premieră a serialului HBO se adaugă și premiera întâiului său lungmetraj, *Mo* (r. Radu Dragomir).

Alex Mircioi: Ai lucrat în scurtmetraj, dar și în lungmetraj și în seriale, care este formula ta preferată și cât diferă munca ta ca actriță la fiecare dintre ele?

Mădălina Craiu: Evident că nu am o formulă preferată, toate sunt solicitante creativ în felul lor și asta e bine. Diferențele nu sunt la nivel de construct al caracterului neapărat, ci la natura proiectelor. În scurtmetraj primești o felie din viața unui personaj, de obicei un singur eveniment transformativ, în lungmetraj ai timp să arăți mai mult din acest personaj, deci o serie de evenimente care duc la

modificarea lui, iar în serial ai luxul de a reveni la același personaj și a-l urmări în diferite stadii ale parcursului său.

A.M.: La ce să ne așteptăm de la *Mo* și de la *Vera*, personajul tău?

M.C.: De la *Mo* cred că puteți să vă așteptați la o poveste bine spusă și la o situație extremă tratată nuanțat. De la personajul *Mo* e mai bine să nu ai așteptări. E un personaj surprinzător, cu o viață interioară spectaculoasă, iar de la *Vera*, prietena cea mai bună a lui *Mo*, așteptați o constantă încercare de mediere a tuturor situațiilor în care cele două sunt aruncate de către *Mo*. E o poveste în mare măsură și despre prietenie, despre compromisurile, grijile și nebunia pe care ea le presupune uneori.

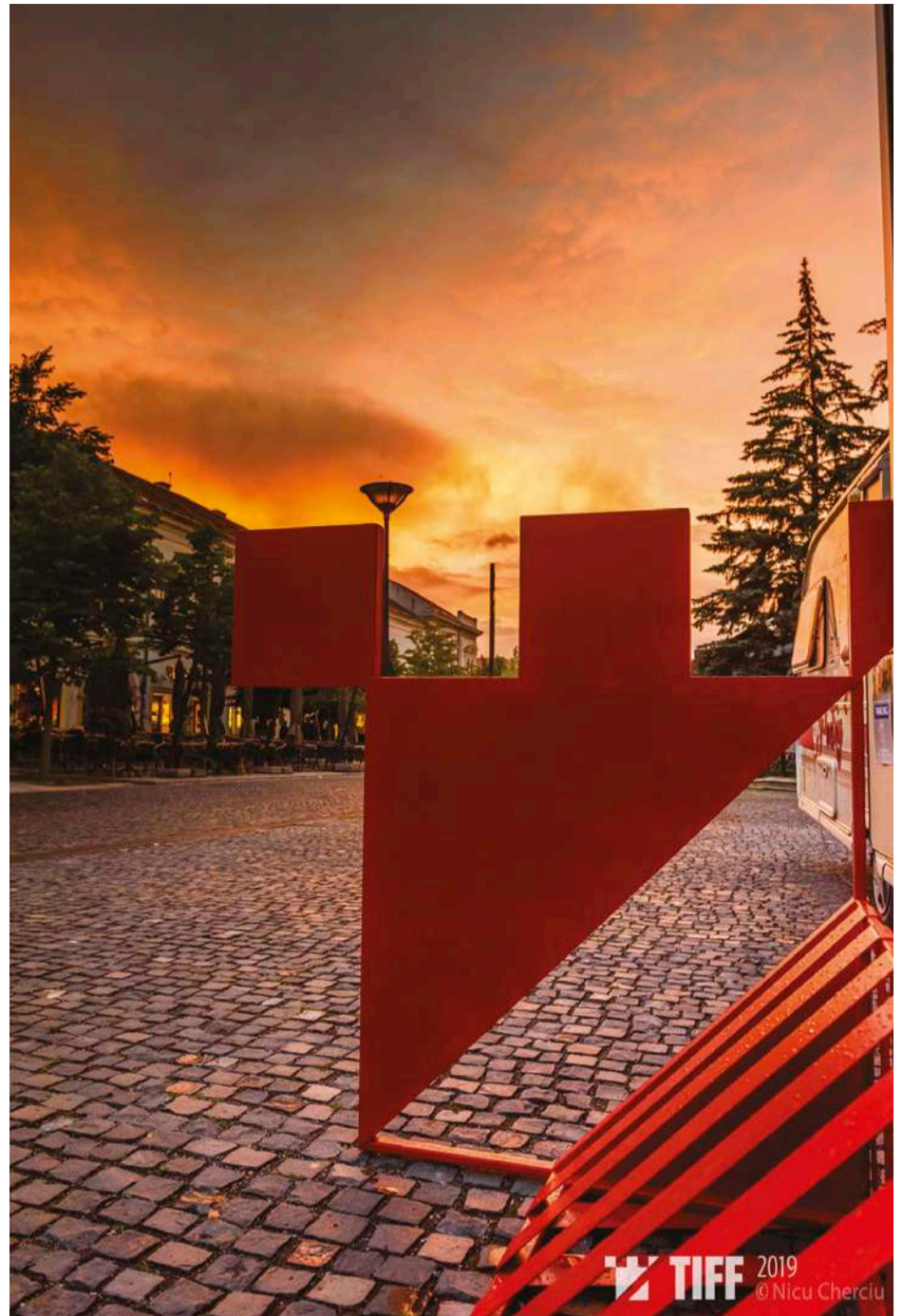
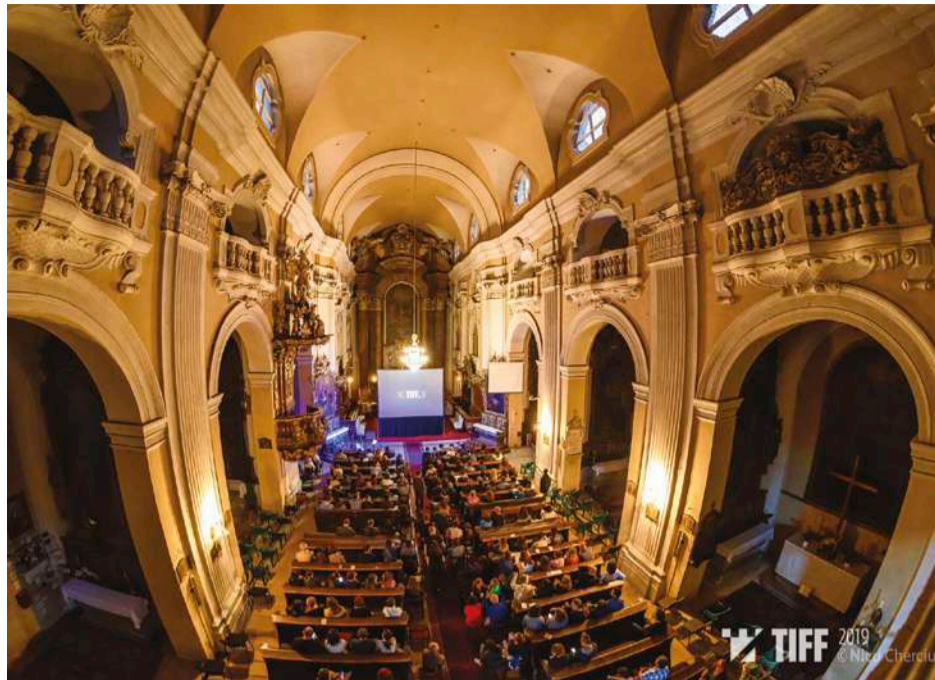
A.M.: Dar de la *Magda*?

M.C.: *Magda* continuă să facă față războinic evenimentelor din viața ei. O vom vedea în contexte în care n-am mai văzut-o până acum.

A.M.: Dacă tot ai termen de comparație, cam cum e atmosfera la TIFF.18?

M.C.: Mă bucură sincer de fiecare dată când ajung la TIFF, iar anul ăsta cu atât mai mult cu cât am două premiere în festival. E genul de festival care are abilitatea de a crea amintiri. Și în rândul nostru și în rândul publicului, cred. Acest lucru mi se pare o reală reușită.

European Film Forum @ TIFF.18

NEW TRENDS IN EUROPEAN FILMMAKING

This event will look at the wave of profound changes that rippling through the value chain of production, from scriptwriting to production and post-production.

Film technology is developing faster than our imagination can keep up with: Artificial Intelligence enhances creativity, content is filmed on mobile devices, 3D motion capture combines seamless animation and live action to offer new types of storytelling. Digital communication makes it easier for production teams to work with VFX teams in different countries and at the same time. New software enables postproduction to be faster and more affordable, and to deliver better results than ever before.

The way stories are told and consumed has been impacted by the success of TV series. How has this wave of change, in turn, transformed the way scripts are written, projects financed and films edited?

MODERATOR:

Erwin M. Schmidt, Conference curator, Managing Director, German Producers Association

9.30 WELCOME COFFEE

10.00 INTRODUCTORY REMARKS

Martin Dawson, European Commission, Deputy Head of Unit, Audiovisual Industry and Media Support Programmes

10.05 SPEED INSIGHTS

Anamaria Antoci, Producer, Tangaj Production Raymond van der Kaaij, Producer, Revolver Amsterdam

10.35 PANEL DISCUSSION

Denis Côté, Film Director, Producer Jean-Colas Prunier, Founder, CEO and Product Architect, PocketStudio Antoine Simkine, Producer, Les Films d'Antoine; President ACE Producers

NEW TRENDS IN REGIONAL DISTRIBUTION

When it comes to distribution, subscription streaming services have swept away the competition and are creating new consumption models.

This new business model will continue to impact not just filmmaking but the distribution ecosystem as a whole. But how is the industry adapting to these current changes?

Global challenges are often coupled with regional challenges. In Eastern Europe, the complex picture of film distribution is dominated by the lack of funding for cinema infrastructure and low subscription figures for VOD platforms.

The most important distribution model is centered around festivals which have entered the distribution circuit and become crucial players.

This panel discussion will explore the challenges in distribution with a regional focus on Eastern Europe and will reflect on how public funding could better accompany these developments.

In collaboration with Atelier CineCreativ.

12.00 SPEED INSIGHTS

Ioana Dragomirescu, Programmer of Elvire Popesco, the cinema of the French Institute, Bucharest
Joanna Solecka, Marketing & Social Media expert; Head of Alphasound Warsaw (via video conference)

12.25 PANEL DISCUSSION

Tudor Giurgiu, President, Transilvania International Film Festival; Founder, TIFF Unlimited
Jan Naszewski, CEO, New Europe Film Sales
Ada Solomon, Producer, HiFilm

13.30 "MEET AND GREET" NETWORKING DRINKS

The poster features the text 'EUROPEAN FILM FORUM' in large, stylized, multi-colored letters (blue, yellow, green) against a dark background with a light gradient. Below the title, it reads 'Creative Europe MEDIA @ Transilvania International Film Festival'. The event details are: 'FRIDAY 7 JUNE 2019 - 10.00 > 13.30' and 'HOTEL PLATINIA CONFERENCE HALL - CLUJ-NAPOCA'. At the bottom, there are logos for 'european film forum', 'Creative Europe MEDIA', and 'TIFF.18 Transilvania International Film Festival Cluj-Napoca 3.05-09.06.2019'.

FREE ENTRANCE!

Stefan Laudyn: My subject-TIFF story

It was spring or summer of 2001. A friend of mine named Leon told me that his friend named Tudor from Romania was thinking about founding a film festival and asked if I would have time to talk to him. I said I would. We started exchanging emails with Tudor. As far as I remember, at some point I sent him over ten pages of quite detailed instructions, which I still have somewhere, in case someone wants to establish a new festival again. And I actually used these notes a couple of times since. For me making them, writing down all the festival elements, was a great exercise. New festival, anybody?

During the summer Tudor came to Warsaw. He was professional and incredibly well-prepared. I learned from Leon that Tudor works in advertising, which explains why his presentations were so good. He had two thick files, related to two possible locati-

ons. I was impressed. We sat and analyzed the papers. Cluj-Napoca was the obvious winner, for a number of reasons. It's a university town, with an international airport, and Tudor studied there, so he knew it. On top of that, there is something sexy about the area - Transilvania, Dracula,

etc. The idea of the festival name came to me very quickly, and was instantly accepted. Cluj-Napoca Film Festival wouldn't sound so good, would it?

Actually in the beginning I was worried that using the abbreviation TIFF can be confusing, because of Toronto, Tokyo, etc. But it's not.

Tudor came to Warsaw again in October, for the Warsaw Film Festival. We had a couple of sessions at the Bulgarian restaurant "Varna", which back then had been located at 12 Mazowiecka Street. We were sitting with a small group of friends like Stefan Uhrík, founder of the Forum of Independents in Karlovy Vary, and Stefan Kitanov, director of the Sofia International Film Festival and leader of The Festival Band. We were brainstorming over Bulgarian food and wine. It was before Uhrík and I joined The Festival Band. The "Varna" Sessions was possibly the first time when the three Stefans spent many hours together. That's how the steel was tempered.

A couple of hundred emails later, in the beginning of June 2002, nine months after Tudor's first visit to Poland, the first TIFF happened. I was

flying from Sochi, Russia. It took four flights to get there: Sochi-Moscow, Moscow-Warsaw, Warsaw-Bucharest, and Bucharest-Cluj. I arrived very tired half way through the closing ceremony. They were waiting for me and invited me on stage. I was seriously moved and all I could say was: "It's a great feeling to see the dream come through."

And it really is. I witnessed several attempts of creating a film festival, and most of them were not terribly successful. Organizing a film festival is a complex job, which requires special skills and qualities. And TIFF was an instant success, right from the first edition. There must be a secret ingredient involved. Call it enthusiasm or call it magic.

In Cluj I met Oana, I met Rik, who was later running our little CentEast Market for a couple of years, the two Mihais, and many other wonderful people. I came to TIFF several times and I witnessed its incredible growth and progress. I must admit that now, almost two decades later, I can learn a lot from Tudor and from his team at TIFF.

This text was also published in Dilema Veche Magazine.

InterogaTIFF

Director, juror and former critic: Denis Côté

Denis Côté is back in Cluj, this time in a double role: as a director, with his most recent film *Ghost Town Anthology*, which was included in the Berlinale competition this year, and as the head of TIFF's Official Competition Jury. We talked the Canadian director about his new feature and his responsibilities on the jury.

You are both a film critic and a film practitioner, a director. In yesterday's press conference, you said this gives you better insight for your work as a juror. How do you work as a juror and how do you prioritize the different aspects of the job?

It's very important to see both sides of the fence. I travel a lot to festivals and most of the times, they only give their opinion from their specific side of the fence. Directors, critics, programmers. They only see it from their point of view, and sometimes it's a bit shallow. Then you meet journalists who've never been on a film set. Or directors who don't care about journalists' work, or only care about how their films are judged or watched. I did all those things, so I feel a little privileged when I go around festivals. It's a humbling experience to be on the jury and it's very important not to take myself too seriously when I'm competing. Directors are usually like, "Oh, I'm certain that juror didn't like my film and I'm not going to win anything!". Why put yourself under so much pressure? It's only five people telling you you have the best film, don't go on an ego trip because of that. I feel privileged I also was a film critic, it's a job that I respect, compared to other directors who think that critics are just failed directors. I don't agree with that. Writing words on films, it's getting more and more rare these days. Many people don't know how to talk about films – they either say it's good, or it's shit, and that's it. When I'm asked what I thought about a film, I usually start talking about it, good and bad. I like to talk about all aspects of a film, and that's probably due to the fact that I was a film critic.

Alejandro Iñárritu said, at this year's edition of Cannes (where he was also president of the Main Jury) that it won't be the jury that judges the films, but rather time will tell which of them is truly valuable. A bit of a cliché affirmation, in my opinion, but does it have any connection with how you make your decisions as a juror?

You never know when you meet the people in the jury why they're there. One time, when I was on the jury in Minsk in a three-person jury, the two other jurors

said they had no favorites and liked all the films, and were practically asking me to take the decisions for the entire jury. And I was like, I flew here from Canada, been here for eight days, watched 14 films...can we at least have a little talk about it? So those are the things you must avoid on the jury. Sometimes they are just friends of the programmer, of the festival. That's why I don't take things very seriously as a juror. And so, when I see directors that celebrate their award too much, I'm like: easy there! There's a lot of cynicism in that affirmation. Yesterday at the press conference some were discussing about how silly awards are in fact, but I think they are necessary. Not because you have to determine who is better than the others, but because awards really help you advance in the industry, financing your next project. Me, particularly, having had my last film in Berlin and having it nominated for 10 awards at the Quebec Film Awards – I don't care if I win or not, but I know that being selected is simply good for my next project.

Some people deeply disagree with the idea of competitions, and there are even some festivals, like the one in Vienna, that don't engage in it. How do you weigh in the debate, beyond what you just mentioned?

Yes, and that's probably one of the best festivals around, actually. Let's talk about... TIFF. It's the biggest film festival in Romania and it needs to build its reputation, year after year. How do you achieve that? First things first, you have a competition. And you want to have the most prestigious possible competition, with a prestigious jury. It's rather more for the festival itself, not the people, not the films. I don't want to sound cynical, but you have to have a competition – just, don't take it too seriously.

Let's talk about *Ghost Town Anthology*: how did you conceive the idea for the film? It's somewhat different from your past work, in the sense that it approaches certain tropes of genre films, while also sort of deconstructing them.

It's my 11th film in 13 years, so the sense of urgency of making a new film isn't the same. When you start off as a director, you want to change the world, to destroy it, a revolution. If you make a film a year, well, the sense of urgency is not the same anymore. So, for this film, there were three points of entry. First – a lot of people I knew were making jokes about when I would finally do a horror film, because they knew I was an encyclopedia of horror cinema when I was young. Films I made, like *Vic and Flo Saw A Bear*, had a lot of

violence, and so it was always in my head. Then, someone gave me a book, *Repertoire des Villes Disparues* by Laurence Olivier, and I thought it was pretty fascinating, a poetic book with no narrative structure or story, but it was a spark. I called the author and I asked her if I could use it as a spark, that I'm probably gonna keep five percent of the book. She was honored and she said yes. And then, the main thing was the migration phenomenon in Canada. Meaning, people from the United States who are illegal immigrants, that know of an exact place in Quebec, where you can enter the country using a small road, and they come to Canada and ask for refugee status. Around four thousand people used that entry in about three-four months.

This is post-Trump, no?

Yes, of course. So, that was two-three years ago. Four thousand people isn't much – it's not like Europe [laughs] – but locals started freaking out, they were in a state of panic. I was looking at that with a little smile and thinking, "I want to make a film about ordinary xenophobia. Our fear of change. Of everything that is different from us. Our resistance to change". With all these three elements, I blended them into what you saw. There are supernatural elements but it's not a zombie film, I like to play with the tropes but never face them explicitly, playing with the genre and the social genre, and finding a balance between the ten characters in the story. I feel like this has all my films in one, but people still see it as different, so I see it as a compliment. Means I'm not repeating myself.

Running the risk of being obvious – the overarching theme and metaphor of the film is death, and, as a secondary motif that comes from it, alterity. You observe many different characters reacting to death from different positions towards it: a close death, a farther one, an abstract

thought. In the end, it's also, for me, about awareness of one's own death.

I'd like to say that the film is actually rather more about living. If it were about death, I'd put a larger emphasis on how the dead behave, on how they look like. In my film, the undead are rather just an idea of death. Who are they? For me, they are the memory of these people, whispering in your ear that "Hey, remember your memory. If you don't do anything about your territory, we're going to come back and take it". I thought it was more poetic to concentrate on the living and leave death aside, but it's lurking in the corner. Each of the 10 characters had to have an angle to the phenomenon: the old couple, the baby boomers, who resist change and are the comic relief of the film. The young couple at the restaurant, they are struggling to have a business in a dying environment. The Dube family, they deal with grief. And the Mayor, who needs to keep everything together. Everybody has a different angle on the enigma of the film. But sometimes after a screening of the film, at the Q&A, I like to tell the audience something that is not explicit, but that's fun to talk about. I think the film is a metaphor about Quebec – eight million French speakers, surrounded by 30 million English-Canadians and then 400 million Americans! So we are this tiny village trying to survive in the center of America. So, the village in the film stands in for Quebec: we are all together, close-knit, with our own rules and arrogance, and if you go out of that circle, you're very small and afraid of everything – fear and resistance to change, to what is different from us. The scene with the hijab-wearing woman says it all: it's not blatant racism, but... So yes, that's what I like most about the film: more than being a genre film, it's a film about Quebec and about villages disappearing. That's why they understand the film in Korea, or here, they connect it to social realities.

Flavia Dima

InterogaTIFF

All About TIFF Industry

Dorina Oarga, TIFF Industry Manager, speaks about the projects included in this year's program.

What can you tell us about Transilvania Pitch Stop?

Transilvania Pitch Stop means 2 things: - the traditional workshop for 1st and 2nd time directors coming from Romania and the Republic of Moldova, looking to develop their feature film project. During this program, they receive personalised guidance for script development and a training on how to package and present their project in front of industry professionals - the international co-production platform open to countries around Romania and the Black Sea, which gives projects from the region the opportunity to be presented in front of industry professionals and establish the right connections to secure financing and realize their films.

I know we have a movie in this year's competition that was financed through TPS...

Actually there are two projects in the Competition which passed through TPS first: *The Man Who Surprised Everyone* (by Alexey Chupoz and Natalya Merkulova), winner of the Chainsaw Europe Award in 2017, consisting of post-production services amounted at 30.000 euro, and *Monsters* by Marius Olteanu, which participated in the workshop in 2016, and won the Transilvania Pitch Stop Development Award in

2017, valued at 5.000 euro. Both are good examples that the connections established during Transilvania IFF were extremely important. Katia Filipova, the producer of *The Man Who Surprised Everyone* returned to TPS in 2018 as well, with another project. We are waiting to hear news about its development now.

What should our guests know about Transilvania Talent Lab?

Transilvania Talent Lab (TTL) is a training program dedicated to cinema managers. A study released by the European Audiovisual Observatory in 2018 (*Measuring Access to Theatrically Screened Films in Eastern Europe*) noted that in Romania, a country with approx 19 million inhabitants, there are only 81 active cinemas with 338 screens. Therefore, the workshop becomes essential for strengthening the distribution of films within the country. Together with our partner Europa Cinema, we've identified a rather shy increase in the no. of cinemas rehabilitated by the local authorities, but still the efforts are scarce and there are many cities with no running cinema. Each year, we invite at TTL participants from all over the country and the Republic of Moldova to exchange ideas and find together the best practices for their work.

THE FESTIVAL MUST GO ON.
ANYTIME. ONLINE.

THE FEST
ANYTIM

5€ +TVA
/LUNĂ

TIFF UNLIMITED

PRE SALE

31 MAI - 9 IUNIE

10€* /3 LUNI

25€* /6 LUNI

50€* /12 LUNI

*Promoția include și accesul gratuit timp de o lună

FILME DIN TOATĂ LUMEA PE
UNLIMITED.TIFF.RO

 TIFF